

be kellett következni. Nehány nap alatt megváltozott a világváros ábrázata. A nyilvános mulatóhelyek, melyek nélkül azelőtt képzelni sem lehetett Párist, bezárták, alakították lakanyákká, kórházakká, hivatalos helyiségekké; a pompás sétányok fasorait kivágták, a házakat, kerteket, erdőket körös-körül fölégették, a külparkokban sáncokat, mellvédeket hánytak, az utcák márvány kövezetét felszakgatták, a „Bois de Boulogne“ virágágyaira ökröket hajtottak legelni, az erkölcs-mételező demi-monde ezreit vasúti kocsiakra rakták s világgá eresztették, a griseketeit beültették töltényt, tépést készíteni, a Mabile, Closerie, Chateau des fleurs glacié-keztűs gavallérait befogták s oda állának torlaszokat emelni. Pár nap alatt Spártává változott Sybaris.

Az a nép, mely ennyire képes, — képes többre: a halálra is.

Mit tesz Páris az ostromzár alatt, azt majd csak a kétes helyzet végkifejlése után fogjuk megtudni, ha majd közzé teszik a naplót, a melyet Strassburgban is szerkesztettek, azon órától kezdve, a mikor a városba az első porosz bomba beültött, addig a mikor a városban az első porosz sisak felcsillámlott.

De a hírek, melyek Párisból minden ostromzár dacára kiszivárganak: e nép rendkívüli lelki erejéről, éberségéről tesznek tanúbizonyságot.

Egyvert visel mindenki, a ki nem nyomorék, s a nyomorék is részt vesz a védelem munkájában, a laboratoriumokban. Éjjel-nappal fegyveres csapatok vonulnak keresztül-kasul az utcákon s a város és a külterületek közötti téreken szakadatlanul hadgyakorlatokat tartanak. Pihenni nem szabad senkinek, mert a pihenés most a legnagyobb veszedelem volna; a tevékenység, a munka az, a mi edz, erősít és önbizalmat ad. A mulatsághoz, szórakozáshoz, élvezetnek és kényelemhez szokott polgárokból pár hét alatt katonát nevelni, ki kellő hasznát tudja venni a puskának, mely azelőtt soha nem volt kezében, — katonát, ki engedelmessé tudjon s megértse a vezényszót és harci jeladásokat, melyeket most kezd hallani és látni először, — katonát, ki föl se vegye, ki nevesse a melléte elpattonó gránátot s a csákóján keresztül fúródó golyót, — katonát, ki effeledje, hogy otthon neje, gyermekei vannak, s csak a haza szent ügye lebegjen lelke előtt: valóban, ez oly feladat, melynek megoldása eddig lehetetlennek látszott. Páris azonban megtette a lehetetlent.

Mily felemelő nagyszerű kép! mily erkölcsi nagyság van ez átalakulásban! Ha a mulató, ragyogó Páris, mely szédületes rohammal veté magát mindennap az élvezetek árába, ha a mosolygó szeretetre méltó város, mely elbájolta s elvakította az idegent pazar és művészi pompájával, oly hatalmas vonz-erővel bírt: milyen hatást kell tennie a szerencsétlen, a komoly Párisnak, mely nagyobbban bizonyítja magát a szerencsétlenségben, mint a szerencsében volt, s oly esemény színhelye most, melynek mását nem bírja felmutatni a történelem. Mert nélkülségek közt nőni fel, nem izelni meg soha a bőség és gyönyör édes mámorát s tűrni tudni — semmi ahoz képest, mint lukullusi lakomákhoz, selyem pamlogon levezetése s henyé mulatozáshoz szokott népek adni bele magát, és pedig lelkesedéssel, egy elláthatatlan végű ostrom minden iszonyaiba, nélkülözéseibe, nyomorába!

A kötelességérzet, a magasztos dicsvágy által táplált lelkesedéssel! Nézzétek, ha a férfiak, kik e nagy élethálá harcban vezérek, kiknek ajkán s szemvillámán Páris és Franciaország szeme függ, megjelennek kö-

zöttük, ha egy Trochu, Favre, „a Hôtel de Ville“ lépcsőitől bátorságot intenek a katonákra vált polgároknak; s nézzétek, mily örömmel üdvözlöket; s hajlatok meg a köztársasági Páris nagysága előtt.

T.

Barátim viszontlátásakor.

(B. J. és R. V. volt honvéd barátimnak.)

Üdvözöllek várva várt barátim,
Itt az alföld szíve közepén;
Itt, hol a lég, a por is magyar még,
Mint ti — ah, de mit beszéltek én? —
Egykoron e drága haza földén
Folyt pirosól ifjú véretek...
— Folyjon most a haza-földnek vére,
Folyjon a bor, most tiértetek!

Sok idő telt; de a régi sebhely
Ott piroslik még a szív felett.
Hadd tegyen rá, — jöjtek! — beföldni
A baráti kéz egy levelet...
Nem hiába, nem hiába vérezt
A hazáért ifjú kebletek!
— Ah, de hagyjuk ezt! hadd folyjon a bor,
Ez az édes balsam, értetek!

Poharunk míg össze-összeesendül,
Mult időbe lelkünk visszazáll,
S homlokunkra rózsaszínt varázsol
Étes emlék: e szelid sugár.
S jobb jövőnknek hajnalpirjaképen
Nezzük majd e rózsafelhét.
— Hadd ömljön, hadd ömljön a bor:
Ez a rózsafelhé — értetek!

Szerény hajlék, még szerényebb tűzhely,
De meleg szív, benne mely fogad.
Kis sziget, honnan mosolygva nézzük
Tengeren mint küzd az áradat.
Hab habot ver, sár, iszap tolódva —
Ah, de hagyjuk most az életet!...
— Hadd ömljön, hadd ömljön a bor:
Ez a meleg forrás, értetek!

Hajh, ki tudja mit szül a jövőendő?
Hoz-e a sors többet össze még?
Vagy talán még jobban szeretszóránd, —
Mint a polvát a forgókerék?
Merre fog majd, merre fog zúlni,
Hogyha felzúg a nagy forogtóg?
— Oh azért most csak hadd folyjon a bor:
Ez az égő könyár — értetek!

Ilyés Balint.

Egy városi irnok szerelme.

(Novella beszélt-alakban.)

PÁKH ALBERT-től.

(Vége.)

Második fejezet máodik része,

melyben befoglalatták az irnok szerelmének és sors haragjának vége.

Mindezeknél fogva csak becsülnünk lehet a két irnokot, hogy a fentebbi szívreható jelenet teljes bevégzése után csakhamar felkészülvén, elindulának a magyar színházba, mit ez egyszer azon különös véletlenségnek köszönhet a nemzet, hogy Gábor íródeák, alkalmasint valami szabadjegyes városi előjáró szívesége által, ingyenjegyekre tett szert. Utközben az egészen megújásodott s kiengesztelt Gábor sokat beszélt össze-vissza, a miből azonban nem sok fért szerelmes Hektorunkba, mert ő ismét szívig volt megtöltve Idája emlékével. Fejlesztve metett inkább, mint ment, Pest utcáin keresztül, melyekben ily tájban legelőnkebb a zsidó: a nappali madarak ilyenkor takarodnak nyughelyeikre, az éjjeliek ilyenkor suhogtak elő rejtkeikből, mely fontos földfedezést egyébiránt nálamnál sokkal fontosabb kapacitások tevők először. S mily ellentét voltak ezek az utcák az ő lelke utcáihoz! Ezekben minden néptelen és csendes volt, bennök minden szellem fel nem riasztható mély álmodat aluvék; csak egy el-

mosódott halvány alak járt benne fel s alá, kísértetiesen gyönyörű léptekkel, félig gyászba borulva, virágbokrétaival s fehér fátolszalaggal kezében, Hektor felé nyújtván jobbát s ajkát, s minduntalan ezt emelvén: „Örökre tied!“ a mit nemrégiben ő maga kiáltott az alak eredetije felé. Sámbar, hogy ez alak-másolat egyesegyedül járkált keble utcáin, minden legkisebb garde de dame nélkül: Hektor még sem mozdulhatott feléje. Miért? talán nem is szükség elmondanom.

Kissé elkéstek; s a színházban már javában játszanak, midőn a két irnok a csarnokba érkezék. De mi ez egy szabadjegyesre nézve?

„Hekti barátom, itt a jegyed“, — mondá a csarnokban Gábor: „eredj be egyenesen a földszintre, én nem sokára utánad megyek, csak előbb megnézem a második emeleten, itt vannak-e valamennyi társaink.“ — Tudnivaló dolog, hogy e társak azért valának oly magasságban, mert ők nem bírának szabad jegyekkel. S ők addig nyújtózkodának, meddig paplanjaik nem értenek le a színháztetőtől egész a földszintig.

A színház nem vala oly tele, hogy ne lehetett volna benne sétálni: bécsi tánczosok, hál Istennek! nem nagy pusztitást tesznek a magyar közönségben. Szerelműres szívvel mások nagy örömet szokott Hektor az ily sétálásokban találni, minthogy voltak perczei, melyekben igen természetesen találta, hogy a szépnem szemei rajta megakadnak. Lepkeledésszerű repülének ilyenkor pillanatai egyik hölgyről a másikra, leszárvák mindenikről a szépség mézét, azután besajtolák azt fogékony keble köpjébe, mire ő azután otthon, ismeretes pamlaguerengései között elővéve a köpőt, kiszede a mézet és gourmandi ügyességgel lassankint megemészté azt sonkolyostul együtt és kenyér nélkül, a miért azután, mint már tudjuk, rendesen egy hónapig indigestiót kapott.

Jelenleg azonban az ő sétálása nem volt ilyenmő sétálás: mintha dróton rángatták volna őly lelketlenül lépett ő egyik helyről a másikra. Látni pedig, épen nem látott semmit; a pápaszem, mely mindenkor orrán nyargalt, most tökéletesen hasznontalanul állott szemei előtt. És a színház hölgyeit illetőleg Hektorra nézve valóságos napszaporodás és holdfogyatkozás uralkodott. Hogy is ne? Az ő szeme közönszött fényű sőt bolygó csillag volt s ezen planéta előtt állott szüntelen a ragyogó nap, Idája, roppant nagy formatumban, mely árnyékát nemcsak egyre, de a színház valamennyi holdvilágaira veté, habár nem voltak is valamennyien holdvilágképek. A természetben ugyan ilyenmő fogyatkozásokat nem látni, de boesásan meg a természet, Hektor urnál a természet csakugyan így állott. Napján kívül minden egyéb láthatatlan volt előtte. Szerelme minden egyéb iránt vak volt; s vak volt e roppant szenvedélye azért, mert a szűk test, melybe záratott, annyira szorítá azt minden felől, hogy lassankint csupa tyuk-szemeket kapott, a melyek, mint tudjuk, nem szoktak látni semmit.

Igy levén a dolog, Krajczér Hektor, az irnok, nekidült egyik oldalával a színház falának, és szerelmét: „tarka pórázon mosolyogva nyögte“, hogy Berzenyivel szóljunk. És beállott egy jelenet, mely egy pillanat alatt történt, s mit egyetlen egy szuszszal kellene ugyan elbeszelnünk. de tudónk gyengesége ki fog menteni, ha azt több apró lélekzet közt mondjuk el.

Hektor pillanata egy első emeleti páholyon akadt meg, s szeme két szeg lón, melylyel egyszerre lelke a páholyhoz szegezték. A páholyban két hölgy ült: az

egyik időske, s valaha, lehet, hogy szép is volt, a mihez azonban semmi közünk; a másik fiatal, gyönyörű s bizonyosan a színház összes leányinak gyöngye. Midőn Árpád legelőször pillantá meg a Duna partjait, nem érezhetett elragadóbb örömet, mint Hektor, midőn e hölgyet most felfedezé. Komoly sejtelmét, csendes álmait, pamlagabrándjait egyszerre mind megvalósulva képzelé. Igen, ő mindig hívé, hogy reá talál Idájára, habár nem keresi is őt, mert hiszen az ég nem lehet oly kegyetlen, hogy maga ne segítse össze a boldog frigyet, mely szerinte komoly elhatározás, érett megfontolás és józan megfontolás (s még számtalan -olás és -elés) szüleménye.

Es ime most megpillantá őt — ! És szűz szemérme fültövéig terjeszté paprika-színű fátyolt arcára, ha megmondolá, miszerint ő most annyi népség előtt, oly nyilvánosan, kénytelen állatolni szerelmi boldogságát. Vére agyába szökken és hajszálai égre borzadának e vértolulástól; érzelme nyelvére ült és kitört e mindent magába foglaló szójárása, melynél többre soha sem mehetett, kitört a nagyszerű: „Örökre tied!“

„Oh, megyek, megyek, édesem!“ — tévé hozzá biztatolag. Egy percz múlva a színház ajszénvedély-sen becsapódott s Hektor csakhamar a felső emeleti lépcsőknél termett, s nem repült ugyan rajtok holmi szerelmi szárnyakon, de oly nagyokat lépett, hogy minden egyes lépéssel 3—4 hágsót haladt meg, mi közben minden negyedik hágsónál tremoló hangon zengé el a néma falaknak, hogy: „Örökre tied!“ És vajjon ki nem esekedett volna hasonlóképen? ki nem rohant volna azonnal eszméletlenül, önkénytelenül, nem nézve semmit, sőt még vizsgyegyet sem kérve a színház ajtajánál (mint lángzavarában Hektor tévé), ha megpillantotta volna azt, ki csak egyszer látott ugyan, de kivel azóta nála minden remény, vágy, lehetőség, sőt egész élete összeforrt?

Es az üdvámortól remegő Hektor egy pillanat alatt fölrát az első emeletbe; pihegő kebléből kiemelkedő dadogó nyelvvel megolvassa a páholyok számát, s rátalálván csakhamar az igazira, épen kilincs után nyult, midőn a páholy ajtaja megnyílt (épen eléggé, hogy bepillantasson s meggyőződhessék, hogy jó helyen jár) s belőle egy ezüst sujtásos, cifra liberias inas lépett ki.

A liberias láttára kissé meghökkent Hektor. Holdköröséket andalgott ő egy hónap óta Ida ábrándjai között, s valóban most is, midőn a lépcsőkön fölfelé rontott és el nem bukott, valódi holdkörös ügyességet tanusított; de ime a kék frakk, a veres mel-lény, a harisnyás, cipőz két láb, mely előtte állott: aligha ez nem lesz jelenleg az égő gyertyaszál, mely a holdast álmából fel lesz riasztandó s valóra ébresztendő.

Az irnok visszajött képzeletétől. Az inas betevén maga után a páholy ajtaját, kiért a folyosóra. Hektor néhány lépést hátrált, két tenyerét fölemelé a liberia felé, szemöldökét félrántá addig, a hol haja kezdődött, a mi rendkívüli hűledezés kifejezése volt arcán. Olyformát sejtethetett ő, mint Lendvai Márton, midőn Czako „Végrendelet“-ben apja végrendeletét olvassa, s megtudja, hogy ő, a 24 éves magnásfiu, nem magnás fia. Egy szóval: Hektor borzasztókat gyanított.

„Ember! — uram!“ rivala ijesztő arc-kifejezéssel, fuldoklósi körjelek között, Hektor a bémés inasra — „mondja el, ki van e páholyban?“ — S e kérdés kibocsátása után Hektor nem Hektor az irnok vala többé, hanem egy colossalis nyílt fül.

„Már mint ebben a páholyban?“ kérdé a retirált inas, bémész pillanatokat szegve a kérdezőleg remegőre.

„Ja, ja!“ — kiálta az irnok, s a fővárosi irnokok igen helyett mindig azt szokták mondani: „Ja, ja — „ama két hölgy — egy öreg s egy fiatal — oh, hamar — kicsoda ő?“ — E szavak egymást ölték Hektor szá-jában a kijóvesi elsőségért.

„Ebben a páholyban az uraságom van, épen tegnap érkezünk meg a faluról,“ — szóla hidegvérűen az inas.

„Miféle uraság, hogy az Isten áldja meg?“ — és mintha az anyatermészetől kapott eredeti csizmáiban borotva-éleken tánczolt volna Hektor.

„Hát Barkányi grófné ő méltósága a leányával“, — szóla a cifra liberia, s azonnal páholyt akart nyitni a véleménye szerint bemenni szándékozó egyszerű irnokkátnak. De Hektor megragadá őt, még mielőtt a kilincshez nyúlt volna, s elintéte dögára. Azután összecsapott kezek kíséretében a rémítően megnyílt szemek azon tájek felé pillantának, hová a galeriát csinálták, de csakhamar le- és kibomláának az összekulcsolt kezek, lehullott a merész tervű fő is melle közepe tájáig, s kialudt fényű szeme leeresztett füdelek alól azon irány felé lapult, melyben a földszinti páholyok nyulának el. Hektor mereven állott, mint a bálvány, a vészhozó páholyban fordulva képével, mint a kálvinista fejták felírásaikkal napkeletnek.

„Es ha láttál szépen nőtt virágot Elhervadni belső baj miatt: Ugy hervadt el, félvén a világot, Krajczér Hektor belső bú miatt.“

Ő nem volt báró, ő nem volt gróf, sőt Krajczér Hektor még csak *ypsilont* sem irt neve végére! — s mindez csak most tudta ő meg! A polgári társaságnak ez alkalmatlankodó intézetéről ő mindaddig soha sem emlékezett meg!

A szép remények, kilátások, pamlag-ábrándok mind eloldortattak a semmiség üres karokká, lekonyult füvel, mozdulatlanul, eleven halott martaléka az átgondolt gondolatlan szenvedélynek. És „örökretied!“ — tied örökre!“ ezt variálta ő öntudatlanul mormogva, s belőle a legkeserűbb guny mormogott, belőle városi pénztár költségén szerzett jó feketeségű tintánál is feketébb epe ömlött, s mind e mellett neki, ki nem régiben ábrándjaival az eget ostromlá, most minden kedve elmúlt, egy páholyt és szép tartalmát ostrom alá venni. És ne mondja senki, hogy ez nem pszichológiai igazság.

A bájos ismeretlen, ki az előbbi fejezetben említett temetési készüléteknél, részint az előtte némileg ismeretes s vele ugyanazon egy házban élt meghalt leány iránti vonzalomból, részint leányi szeszélyből, megjelent, s kinek az elragadtatott irnok örökre leköté magát, benn ült a páholyban. S Hektor *Idája* meg sem álmodá, mily iszonyu kinoknak szülője ő e jelen pillanatokban.

S itt tulajdonképen vége lehetne ez elbeszélésnek, ha nem volna még egy kis elbeszélési valónk.

Épen midőn már majdnem meguntá Hektor a folyosón ácsorgást s a szégyen és fájdalom még mindig petrifikált teste egyes részeit, épen akkor rontott le a második emelet lépcsőin barátja, a kedély legerlet-tebb perczében izetlenkedő Gábor, s megpillantván őt itt álodálni, azonnal feléje sietettség háluról vállára ütött a merengőnek.

„Hát te mit csinálsz itt, Hektikám?“

Hektika fölrézent, s mintha szerelme sirján könyökölt volna könyözött patakzó szemekkel s onnan riasztotta volna fel egy reményt riadó hang, hamarjában összeszedte lelke, teste minden sátorfáját, de a zavar, a boszu, mérég, lealázás csak tört szavakat tolnak ki belőle.

„Oh, ismét ez a borzasztóan malitiosus kölyök!“ — kiálta fel, de úgy, hogy a hangok saját gyomra felé tartának inkább, mint Gábor fülebe.

„Mit beszélsz Hektikám?“ — faggatá ismét Gábor.

„En? — Semmi!“ — fuldoklék Hektor — „csak — oh, te szándékosan mindenütt utamban állasz — de, oh nem képzelheted, barátom, mint szeretlek én mégis tégedet — roppantul szeretlek én téged!“ — S ezzel nyakába borult barátjának, kit midőn épen ezen perczben gyűlölt inkább, mint szeretett. mindazáltal jól esett neki, hogy valakit elő-kaphatott, a kinek megvallhatta szerelmét. Ugy tetszett árva lelkének, mintha ez által boszut állana azon „mellőzésért“, melyben csak az imént részesítették. Sőt képes lett volna alkalmasint e jelen perczben magát Gábort nőül venni, ha ez egyáltalában kivihető lett volna, csupán azért, hogy a töle elpártolt, s általa most már — *megvetett* (igen, megvetett) hölgy ellen demonstrációt csinálhasson. Mint látjuk, keblének fáklászeneszerű bájos ömlengései egyszerre sivitó macskazenévé torzulának.

„De hát mondd meg, Hekti — kérdé az ismét ellágyult és nyakáról lassanként lesimított irnokot barátja — mit keressz tulajdonképen itt a folyosón?“

„En, édes barátom?“ — felele a mindinkább zavarba jövő s szerelmét mindenkor, különösen pedig a jelen körülmények között rendkívül titkoló irnok, és nem adta volna egy jó írótolért, ha ez egyszer becsületesen kivághatta volna magát? — „hogy én — mit keresek itt, Gábrikám? — En — hehehe — én a kalácsárust keresem.“

Gábor diákban megvolt azon sokszor megbecsülhetlen tulajdonság, hogy mindent elhitt, s kérdegetni csak addig szokott, míg kérdésére választ nyert: minőt? arra semmi gondja nem volt. Most is csupán csodálkozott kissé Hektor feletlen, azután to-lakodó szívességgel megragadá karját, s mi közben mintegy kényszerítve levezeté a lépcsőkön, szünni nem akaró bőbeszédűséggel azt bizonygatóta előtte, hogy a kalácsárus nem ott van, hol azt Hektor keresé, hanem ott, hová ő vezeti őt.

S leérték a csarnokba, és Gábor megállapítá a karjára dülőngő alvajárót egy süteményhalmaz előtt, mondván: „Itt van ni, egyél!“ — Hektornak egyáltalában nem volt most étvágya; de bármint igyekezett is szabadulni, azt nem teheti a nélkül, hogy el ne árulja magát, s ez által rövid idő múlva az irnoksereg gunymartalékává ne váljék. Gé-pileg a sütemények elé állott tehát, elkezdte enni, és folytatá az evést, oly mohón, oly szenvedélylyel, mintha épen szerelme gyű-lött tárgyát tépné fogaival. Pusztult előtte minden; s ha Gábor angyalnak eszébe nem hozza épen e körülmény a fizetést, tán diós, mákos és lekváros kiflik tömege okozta volna siralmas kimúltát a jobb sorsra érdemes Hektornak.

Es a ki őt ismét háborgatta és zavarta, az ismét Gábor vala. A gyűlölet hannibali boszuindulattá vált lelkében, midőn Gábor e szavakat intézé hozzá:

„No menjünk már be a színházba, Hektikám! Abropó! *) ismerek-e a Barkányi gróf kisasszonyt? Nekem a második emelet-ből mutatták, ez a leggyönyörűbb leány a színházban.“

A szegény ártatlan Gábor e szavakkal tökéletesen befűtött magának. Soha még egy pulyka sem fűtta fel magát oly méregre, mint jelenleg Hektor. A fájdalom tetőpont-ját érte.

„S te még keserű gunnyal merészled

*) Olvasd: à propos!

kinozni szenvedéseimet? — Vakmerő Gábríel! (Metsző pillanatok, fogcsikorgások és néma pauza.) — Gábríel! — te, te me-részed azt? — Jól van. Ugy áldjon meg a szent Isten, a mint — (az irnok nem talált alkalmas szavakat) szemeim téged örökké kerülni fognak — — —

S ezzel a színház ajtajának rohan; de hijábavaló igyekezet vala ez, mert Hektor első boldog kirohanásában viszjegyet nem vett, s most a boldogtalan, metszettelü gyászvitére reá nem ismertek.

„Oh, Istenem! még ez is! — kiáltott, megfordult, kirohant a csarnokból, az utcákban néhány lába ügyébe eső vargainast elsodrott, csakhamar szállására ért, a harmadik emeletbe fellihegett, szobája ajtaját szenvedélyesen becsapá, gyertyát nem gyújtott, ruhástul az ágy párnája közé temetkezett s egyszerre minden csendes lón. Néhány perc múlva lágyon panaszló hang szólalt meg az ágyon: „Idám! örökre-e tied!” De rögtön utána egy ijesztően dörgő hang or-

országban néphadak iparkodnak jóvá tenni, a mit ügyetlen, eltespedt rendes seregbeli tábornokok vétettek!

Ily gondolatok merültek föl bennem, midőn az őszszel zászlóalj után indulva, annak fegyverguláit Tompánál villogni láttam.

Mennyi áldozatkészség, mennyi erény rejlik e tarka tömegben, melynek kilenctizedrésze tíz nap múlva szét fog oszlani, hogy kiki 11 hónapig megint a béke áldásdús munkáihoz lásson!

A Lévától érkező 62-ik zászlóalj e napon már Magyarától jött, és még az Ipolyságon tul eső Baráthig kellett haladnia. A nap tikkasztó melegének dacára fiatal honvédek közt pajzán jókedv uralkodott. Kevés tisztársammal azonnal megismerkedtem, századomat átvitetem és mihamar megint utnak indultunk.

Tekintsünk most körül.

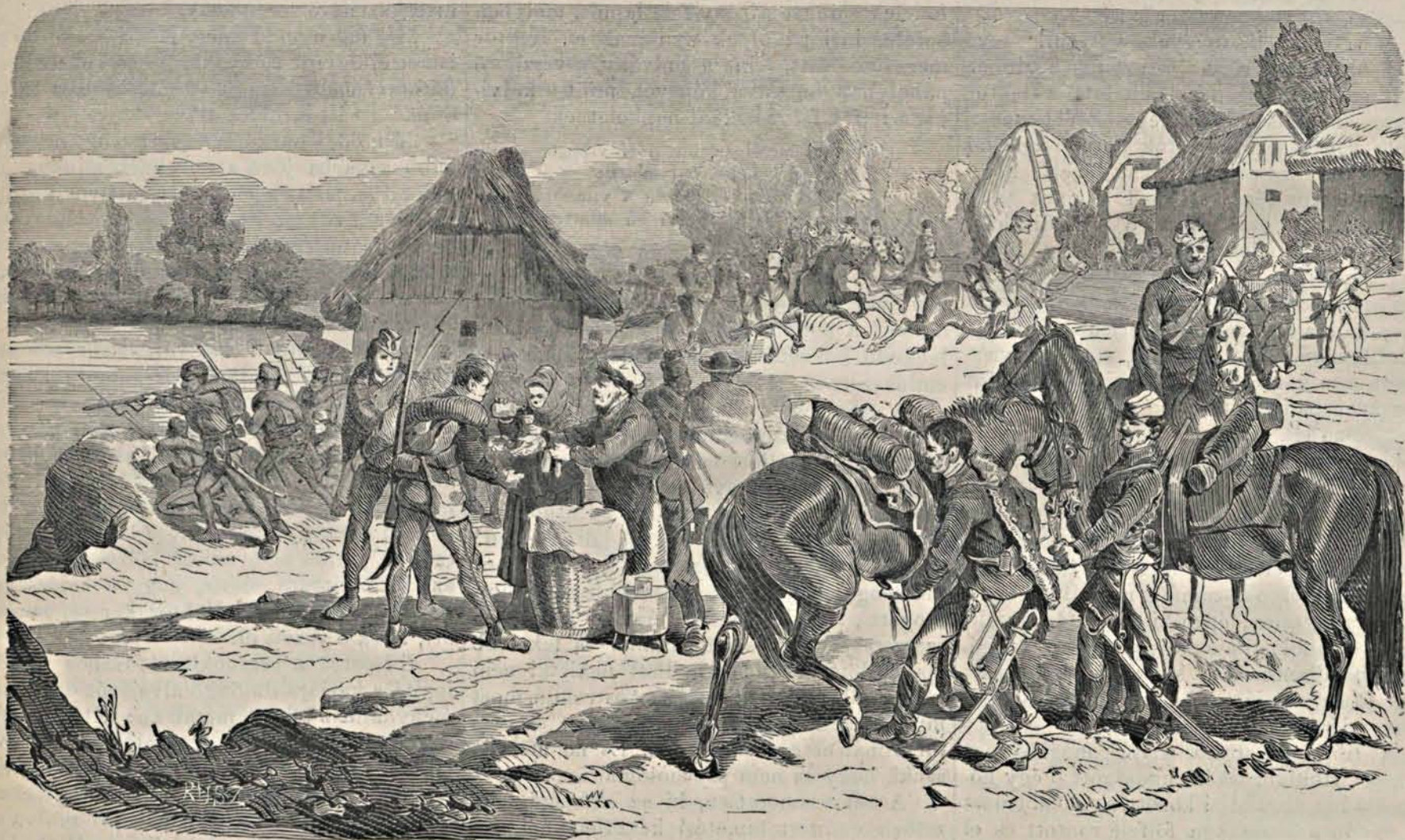
A 4 állandó állományú tisztan kívül, kik másfél esztendő alatt 953 fiatal emberből jól fegyverezett ügyes harcosokat teremtettek, még négyen vagyunk szabadságolt állományuk.

Az őrnagy mögött lovagol a segédtsízt, ki néhány nap múlva megint honunk egyik államhi-vatalában fog erőlyesen működni. Főhadnagyom, kinek fia nemskóra szintén már honvéd lesz, Sel-meczen tanárkodik, és egyik százados nemskóra

délután 4—5 óraker tért vissza a szállásadók nagy boszúságára, kik kénytelenek voltak a honvédek ebédeit addig a melegre tenni.

Láttam Európának majd minden seregét, többnek soraiban hadjáratot is tettem, de a fegyvelemnek oly szép árnyalatát, mint honvédekünkél, nem láltam sehol.

A rendes seregek fegyelve nálunk bizonyos patriarchalis viszonyal van párosulva; a tiszt, az altiszt a hadgyakorlatokon kívül, a polgári életben is, zászlóaljának szabadságolt honvédei közt él, és vagy miveltésénél, vagy vagyonságánál fogva, ott is a vidéki társadalom többé vagy kevésbé magasabb rétegeihez tartozik, miért is, a honvédek részéről sokkal több tiszteletben részesül, mint az a rendes seregeknél szokás, a hol különösen az öregebb szolgák tisztkeit és altiszteiket többnyire „sehonnaiknak” tartják; elő-segíti továbbá a fegyelmet az is, hogy a honvédek mindnyájan „földik” lévén, nem mernek kicsapon-gani, mert azt „a faluban” mindenesetre azonnal megtudnák. Voltak azonban még oly honvédek is, kiknek magukviselte nemcsak e tényezők által kor-látoltatott, hanem kik még sokkal szigorubb, habár külsőleg szelidebb ellenőrzés alatt is állottak, kik még a táborban sem felejtették el a papucs iránti kötelességüket; voltak oly fiatal honvédek, kiket

Honvéd dandárgyakorlat Ipolyságon. — (Frígyes vázlata után rajz. Jankó.)

dita ki az ágyból: „Oh undok asszonyi hűt-lenség!”

Mánap 9 óraker Hektor Gáborral a leg-szebb barátságban kopizált együtt a város-házán. Azt mondá, hogy a mult éjjel nagyon megterhelé gyomrát s rozsul aludt.

S most ismét egy hasonló új szerelem-nek néz elébe.

Egy könyvet a szegény Hektor számára, szép olvasóním!

Honvéd dandár-gyakorlatok.

II.

Ipolyságon.

Fegyverezett néphadak tették Rómát nagy-gyá, állandó seregei buktatták meg.

A pezsgő népiélet által több fel nem frisített, de különben a világ legjobb seregének tartott porosz had Jenánál csúfosan szétveretett, míg a később alakított német néphadak azt a sereget győzték le, melynek diadalmas sasai egész Euró-pát bejárták.

Es ime, most is, a legujabb időben, Francia-

Aranyos-Maróton megint az árvák ügyében fog fáradozni. De hallgassunk egykissé: a zászlóalj élén muzsikáló 9 cigány-honvéd mögött vagy 30 altiszt és közhonvéd csoportosul, kik most nemze-tünknek néha annyira melabús, néha megint a vig kedélyt csakugy árasztó dallamait éneklék.

Van közöttük selmeci akadémikus, megyei esküdt, gazdag földesur, szerény iskolamester és nem egy parasztfiú. Most egyféle fegyvert, egyféle borjut hordoznak, egy hazát, egy királyt szolgál-nak, és ha szükséges, egy halált késznek halni: ha-lált a honért és nemzetért — a legszebb halált, melyet ember képzelhet magának!

Elértünk Ipolysághoz. Dandárnokunk, az ősz Szentiványi, kinek villogó, élettéljes szemei biznyságot tettek arról, hogy vére még csak oly fiatal, mint 1848-ban, midőn honunkért oly vitézül harczolt, fogadott bennünket; elértük végre Ba-ráthit, hol honvédek még ugyanazon jó kedvvel vonultak be, melylyel reggel Magyarából ki-indultak.

A következő napok mind nagyszabású hadgyakorlatokra voltak szánva. Rendesen 5 óraker, néha előbb is, megszólalt a dob és kürt, gyűl helyükre szólítva a honvédeket, honnan a zászlóalj, kis cigány-bandával élén a hadgya-korlatra az nap kiszemelt tájékra vonult, s csak

feleségeik nem engedtek magánosan vonulni a nagy világ — illetőleg Baráthinak kísérteteibe, és ha a zászlóalj farszót nap munkájából visszatért, ott állott már a faluvégén 8—9 csinos parasztnem-nyecske, lávra „urát”. Apadhatott azután a nagy batyu élelem, mit e hű felek házasársuk számára onnan hazul ide czepeleltek!

Az utolsó nagy hadgyakorlat az ipolyság-szobi uton hajtatott végre.

Ipolyságból a négy zászlóalj, egy huszárszá-zadból és egy ütegből álló dandár a szobi indóház elfoglalására indult ki, de Kemenczénél már az ellenségnek elővédére akadt. Megkezdődött tehát e falu támadása. Míg a Berencez melletti magas-latokon felállított üteg Kemenczére szórta volna a gránátot, a gyalogság két harczvonalban haladt e szántóföldeken keresztül a Kemencze felé emel-kező lejtőn. Most elérí a gyalogfegyver hatáskör-ét. Kemenczében, mint képünkön látható, egyes ügyesebb lövészek kitűnő fegyvereikkel már cze-lba veszik a még 900 lépésnyi távolban levő támadó tömegeket, míg mások hamarjában az élelmes ipolysági „virslis”-nél keresnek erősítést, a nemskóra általánosan megkezdendő harczra, a „vén” huszár újoncz „fiá”-nak nyorgelésében még hiányt fedez fel s leszállítja a lóról, hogy hamarjában szorítsa meg jobban a hevedert, mert

ime a század már kitörésre készül, hogy a sikon előrehaladó csatározókra támadást intézzen és a vadászárkok ásdását megakadályozhassa — pedig si-etni kell, mert a támadó dandár utászai 25 perc alatt oly árkok készítenek el, melyben a második harczvonal addig fedezést talál, míg a rohamra in-duló zászlóalj a falut vívják. Most átalánossá vá-lík a tüzeles; a kemenczei lovasság az ellenség század - négyeszegeinek vas- és tűzfalai ellen mitsem tehet, és ime már a falu bejárásnál hal-latszík a tiszték „Raj-ta!” vezényszava, ezer-szeresen visszhangoztat-va — de csalódom: a honvédek „éljen”-nel felelnek, „éljen”-nel sa-ki-tják a borostyánt, él-jen-nel küldik ellenei-ke-t a másvilágba, és él-jen-nel az ajkon nyuj-tózkodnak az utolsó — örökké tartó álomra. — Hogy ki éljen? Ezt fö-lőseges lenne a honvé-deknek kiejteni...

Kit éltethetnének mást, mint „a hont,” „a királyt!”

Kápolnai.

Két kép a Székely-földről.

Hazánk bájos szép tájai s vadregényes vi-dékei közt egy sincs, mely gazdagabb volna meglepő szépségekben, mint a Székelyföld, el-árasztva a természet kincseivel, a teremtő adományaival, majd nyá-jas tekintettel intve magához, majd zord fenn-éggel tartva távol a minden ponton megle-pett s gyönyör és meghatottság érzelmei közt haladó utast.

Most, hogy hazánk Királyhágón tuli részét már vasut köti össze az ország innessó nagyobb felével s a közlekedés e lüktető ere a közelebbi tavasszal már Maros-Vásárhelyig megnyitva, a székelység szívébe ve-zetend: hiszszük, hogy Erdély gyönyörű tájait magyar alföldünk lakói közül is többen és töb-ben fogják évről évre megismerni.

Addig azonban elis-merésre méltó szolgál-tatnak mondhatjuk, a mit irodalmunknak, or-szág- s népiismeretnek tekintetében Orbán Ba-lázs tett „Székelyföld” című nagy művével, mely Erdély ez őse-re-jü néplakta földét, tá-jait, természeti szépsé-geit s népvizonyait részletesen és alaposan ismerteti leírásokban és képekben. Orbán Balázs műve befejezéséhez kö-zel áll, még csak utolsó kötete van hátra; s ha teljes lesz, benne az e nemben legérdemesb munkák egyikét fogja birni irodalmunk.

A „Székelyföld” má-sodik kötetéből vettük s közöljük a következő két képet, a szövegben adott leírásaikkal.

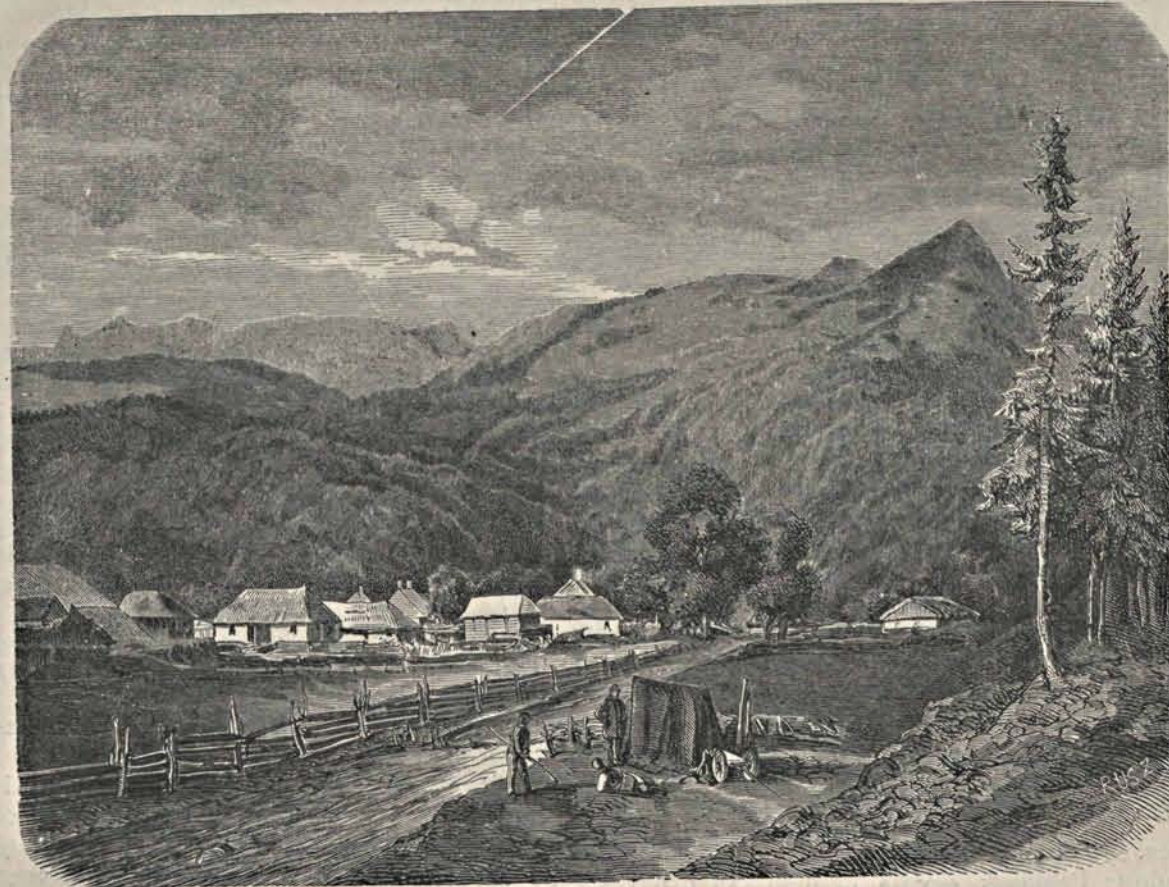
I. A tölgyesi várn.

Csikszékben vagyunk, a Székelyföld észak-keleti sarkában, a határ-havasok zord vidékén. A fenyvekkel borított havasok közt szelidebb s ter-mékeny völgyek ágaznak el. A Maros zuhogva rohan le, mellék patakjaival, medroikban; vagy a

Bisztriczora (Beszterce) pataka törtet elő a kö-szálak közül.

A lakosság székely és oláh vegyest; Holló faluban, mely szétszórva fekszik a Beszterce egyik kiszélesbülő völgy-üölében, csupa oláhok laknak.

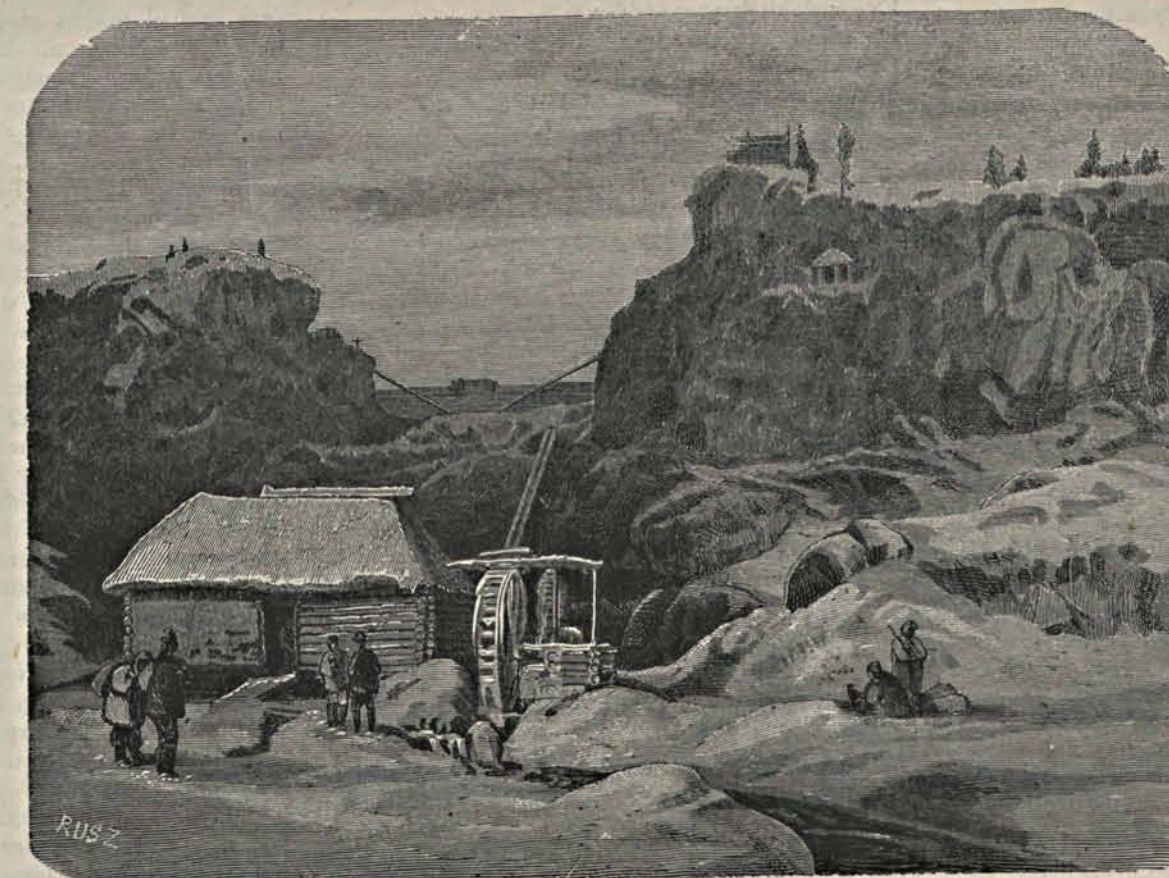
Csak egy hid választja el Hollótól Tölgyest, mely épen úgy, mint az előbbi, szét van szórva a

Tölgyesi vár Csikszékben. — (Keleti Gusztáv rajza.)

fő és mellékvölgyek lapályán. E két falu (melyek különböző részekre oszlanak, mint Baraszó, Már-pataka, Nagyrezá Putna) közel négy mérföld hosz-szu területen vanszét szórva; lakóinak száma meg-haladja a 2000-et.

Tölgyesen már vagy száz székely család is lakik. Ezek e völgynek ős lakói; az oláhok mind későbbi telepítvények s csak e század elején, az

Topliczai melegforrások. — (Keleti Gusztáv rajza.)

otthoni nyomást tovább tünni nem tudó három moldovai falu: Máde, Glod és Dormitáru lakói kö-ltözöttek ide, és önték elezen Gyergyó terénél termékenyebb, melegebb éghajlatu s nagy keres-keleti előnyökkel bíró szép völgyet, mely Gyergyó tulnépességi rajainak letelepítésére, kiköltözkö-dött csángó testvéreink egy részének visszatele-pítésére is oly alkalmas lett volna. De még most

sem lenne késő a hazára kívánatos ily kiseréltést megtenni, mert az idő települtek visszavágyának ős hazájokba, valamint a csángók is vasszatrúni ohajtanak testvéreik közé, s így jószág-cserével könnyen lehetne a lakókat is kiserélni.

Tölgyes alsó végénél a délről lefolyó Putna patak torkolatában van a tölgyesi vár.

Ez az annyi nagyszorú pontot felmutató töl-gyesi szorosnak egyik legfestőbb tája; a vá-m-mal szemben (északra) a Vereskő, egy gula-alaku verhenyes szikla-szál tornyosul fel, fen-nebb a Komárnik ke-le-i oldalának szépen csipkézett csúcsai ma-gasulnak fel. Ide mellé-kelt képünk a vámot e gyönyörű háttérrel mutatja.

II.

A topliczai melegfor-rások.

Csik-szék flu-széke: Gyergyó; a világhírű Borszék ásványos hideg fordó regényes üdítő kis országa ez.

A gyógyuló, ki Bor-szék hűs hullámaiból erőt merített s meg-ed-zette tagjait a havasi lég- és a fenyvesek illa-tának gyógyhatásán, ne mulasztja el átrándulni Gyergyó-Topliczára.

Nem a faluért csak, mely maga is regényes fekvésével megfizetné fáradságát, hanem főleg meleg forrásaiért, s azok

bájosan szép környezetért.

E melegforrásokról a tudomány, de még a szenvedők sem sokat tudnak, mert azok felemlítve is alig, annál kevésbé voltak észlelve, vagy vegyelemezve, pedig igen valószínű, hogy azokban az egészségnak megbecsülhetlen kincseit rakta le a természet; minden esetre a meleg gyógyforrá-sokban szegény Erdélyben az itteniek oly nagy horderővel bírnak, hogy a figyelmebb utáné-zést megérdemelnék. Nem is voltak e forrá-sok mindig ily elhanya-golt és feledett állapot-ban, sőt a nemzeti feje-delem korszakában oly kiérdemlett hírből ál-lottak, hogy Rákóczi György fejedelem 1638-ban maga is meglátó-gattat; legalább ily kö-vetkeztetést vonhatunk nevezett fejedelemnek 1638. jun. hó 10-én ki-adott azon instrukció-jából, melyet a fogarasi várba indított Siklósi Mihálynak küldött, s melyet a gyergyói me-leg fürdőkn (in Ther-mis Gyergyoiensibus) ir-álá. Nem levén pedig Gyergyóban más meleg forrás, sőt a borszéki akkortájt fölfedezetlen levén, más ásványos fürdősem igen észserü ennélfogva azon követ-keztetés, hogy Rákóczi fejedelem épen itten a topliczai meleg forrá-soknál időzött.

Jelenleg három farrás van, úgy a hogy hasz-nosítva és fürdőre berendezve, ezekből kettő a Maros jobb partján a Toplicza beszakadásán alól fakad fel, alig pár lépésre a Maros-medertől. E források egyike a község, másika a gr. Lázár-családé, mindkettő deszka-medenczébe van fogva s vetkező szobákkal ellátva. Vízkő tisztá, átlátszó, szagtalan, savanyos izü. Hévmérésük 22—25 R. fok, sőt az első, főleg ha a beleszivárgó Maros

vízét elzárják, a 27 fokot is elérné. R források hőmérséke téiben emelkedik, kigőzölgésük ez időszakban oly nagy, hogy Toplicza környékét örökös gőzlepel táborozza körül.

A leirtaknál jóval nevezetesebb és dúsabb azon harmadik meleg forrás, mely a Maros bal-parti magaslátán a Zápogya beszakadásán felül bámulatos vízbőséggel rohan ki a nagyterjedelmű méztuff-sziklák lyukacsos rétegeiből. Ezen forrás a Kolbász-család tulajdona, hőmérséke ennek is 22—25 fok; ez szintén fürdő-medencével s vetkező szobakkal van ellátva. Hol e források patakot alkotó kifolyása a Marosba lerohan, ott gyönyörű idomú méztuff-sziklák emelkednek a Maros színvonalától 16 ölnyi függélyes magasságra. Ezen csodás alakzatú sztréket pedig a meleg forrásoknak vigan osergező csermelykéje rakta le több ezredévek hosszú során, sőt azokat nemcsak le rakta, hanem festőességeküket még fokozandó, közepén át is metszette, mely által egy, a tordai hasadást kicsinyben utánzó, oly gyönyörű sziklarepedést állított elő, melyet minden ide jövőnek méltó figyelembe ajánlok. A kis csermely, mely ezen egyszerű műveletet végrehajtá, zuhatagban rohan alá a sziklalelékéről, ily gyönyörű esésétől azonban elfogta az embernek mindenből hasznót csikáró törekvése, mert a téiben is fagymentes patak cseppjeit szűk csatornába szorítva, a sziklák alján épített malom működésére kényszeríté, s midőn ez által a patakot sziklaképzó műveletétől elfogta, egyszersmind a sziklarepedést is megfosztá zuhatag szépségétől. De okként is elég szép és vonzó, elannyira, hogy annak télen felvett képét a melléklésre méltónak ítéljük.

Petőfinek egy eddig nem ismert költeménye.

Jókai Mór, a Hon decz. 8-diki számában ritka érdekű közleményt adott: Petőfinek egy addig sehol nem közölt, teljesen ismeretlen költeményt, melyet hozzá Esztergomból Fűtő Ferencz ur küldött be, kihez a költemény, harmad kézből, de mint Jókai biztosan állíthatni véli Petőfi saját eredeti kéziratában került.

A kézirat hitelességéről természetesen nem szólhatunk, de a mű oly kétségtelenül rá vall szerzőjére s minden során oly félreismerhetlenül viseli Petőfi lánglélekének belyegét, hogy hitelességén egy pillanattig sem kétkedhetünk.

Örömmel ragadjuk meg az alkalmat, egész valóságában bemutatni olvasóinknak is e becses ereklyét. Csak egy megjegyzést akarunk még előre bocsátani.

Ily ismeretlen hagyományai Petőfinek, ki sokszor hevenyében, s úgy szólván, egyszerre „tisztázza“ irt, még másutt is lappanghatnak. Vajha egymásután mind napfényre kerülne, a min ő keze nyomát hagyta!

A költemény itt következik:

Levél Várady Antalhoz.

Dömsöd, május 22-én 1846. ✎

Hát megtörtént a párbaj? s éls-e meg?
Ha főbe löttek — tudósít felőle,
Írd meg tüstént, hogy Pestre felrohanjak;
És boszut álljak éretted, barátom . . .
Szó a mi szó, de nekem igazán
Nem tetszik, hogy te minden balgaságrát
Kész vagy kockára tenni életedet.
Azt gondolod: lelked — tested szakáll? s ha
Leborotváljak, ujjlag kínos?

Csalódlól; mert az élet csizmatalp,
S ez nem lesz új, ha egyszer elkopott,
Azért kiméld a drága csizmatalpát,
A melyet nem szab kétszer senkinek
Az ég vargája, a köszívű sors. —
S azt gondolod tán: annyi a barátom
Mint fenn az égen a csillag? ha egy
Lehull közülök, észre sem veszem?
Hiszen tudod jól: mily kis számotok van
Nektek, kik engem őszintén szerettek,
Kik fontáritjátok szívem melegét.
Mért e kis számot megfogyasztani? —
És Ida, Ida, e kedves leány?
Ha téged elveszt 6, miré lesz? 6
Kinek kivüled nincsen senkje.
Te vagy világá . . . Lennél oly kegyetlen,
Reá szakadni hagynád a világot?
S van még egy . . . a hon! vagy már elfeledted,
Feledhet-e a miről beszéltünk

A lelkesülés lángóráiban?
Ki tudja, mit hoz a kétes jövőndő,
Mely álmainknak legkedvesibike,
S akkor hazánkban rák szükségbe lessz. —
Látod barátom, élted mily becses,
Azt a világhoz mennyi lánáz köti,
S te mégis könnyelműn kockáztatod.
Ha még nem tértél, téj eszedre már,
S ne légy, mint voltál, olyan balgatag,
Vagy igazabban: oly kétségbeesett . . .
Kétségbeesni! . . . milyen gyávaság!
Kinek van erre több s nagyobb oka,
Mint én nekem? de én szégyenleném ezt.
A szenvedésnek lángjában szívom
Szét fog pattanni, mint a porcellán,
De, mint a jégcsap, szétolvadni nem! . . .
Megállj, ha Pestre ismét fölmegek,
Majd megtanítalak én kétségbeesni,
Hogy unokád is megemlegeti.
Vásárra ott ben termek nálatok,
S viszek portékát, de nem holmi gyapjút,
Vagy bőrt, vagy posztót s eféléit, azért
Nagyon hiszem, hogy nem lesz kelete.
Mert hajh, jó gazda ám a magyar ember!
A mit kutyaon, kártyán s más egyében
Eltekőzöl, meggazdálkodjál könnyen.
A könyvvél ugy van, mint hajdan zsinóros
Nadrágjával s prémes mentéivel volt,
Melyet nagypapa s édes apja vett;
A szolgáit még az ő fának is.
Hazám, még sem vagy oly boldogtalan,
Minőnek első pillanatra látszol,
A lelki szükség nem bánt tégedet,
Minden szükséged van; de lelki nincs,
Ettől az egytől megmentett az Isten . . .
— — — A mint mondtam: a vásárra majd
Meglátz barátom: akkor fölmegek,
S te rám sem ismerzs, ugy megváltozám;
A szép természet megváltoztatott,
Beteg kedélyek e hü orvosa,
Beteg valék én ott ti nálatok
A pesti utcák holt hideg kövén,
Hosszu sötét árnykét vonult utánam
A csüggedés, az életunalom. —
Újjá születtem! . . . a falusi lég, a
Sötét erdőnek a szél, a szél, a szél,
Lombok felett a csattogó madár,
A fák alatt a hallgatag virágok
Föléleszték elajult lelkemet;
Nem gyűlöltöm, mint eddig, a világot;
Már csak haragszom rája, csak haragszom . . .
Hogy olyan gyáva, hogy föl nem kiált
Elzárt, elorozott boldogságért, hogy
Még nem torolja kincse elrablóni
Évezredeknek szenvedéseit.
De hinni kezdem, hogy dicső napoknak
Érjük maholnap fényes hajnalát,
Midőn a népek mind fölemelik
A föld porába gázolt fejüket,
S végig menyörögik a föld kerekén:
„Legyünk rabokból ismét emberek!“
Ez nagyszerű, de véres kor leszén,
És úgy is illik, hogy véres legyen! . . .
Már vízőn volt, most egy vérzőn kell,
Hogy megtisztuljon a világ a szennyről,
A mely fölötté meggyülekezék;
Egy vérzőn kell, és ha az lefolyt majd,
A megmosdott föld tiszta szép leend,
És lakni fognak emberek fölötté,
Hasonlítók az Isten képezhez.

Petőfi.

A lovasság sajátosságai.

Egy angol katonai író ifj. Denison György művéből mutatok be egy fejezetet. Nekünk magyaroknak, azon népek, melynek fiai a huszár nevet világhírűvé tették, ugy hogy ma minden európai állam hadseregében a könnyű lovasság számos ezredei viselik a huszár nevet és öltönyt; nekünk kétszeresen érdekes, mert a következőkben rajzolt kép minden vonásában saját magunkra ismerünk.

Minden hadsereg főképp három fegyvernemből van szervezve: lovasság, tüzéség- és gyalogságból. Mindenik fegyvernemnek megvannak a maga sajátosságai s különböznek egymástól szervezetük, fegyverzetük és harcsmódukat nézve. Például, a lovasságnak tüzzel és vakmerőséggel kell fellépnie, a tüzésnek hidegvérrel és hűséggel ágyújánál kell maradni, míg a gyalog kíméletlen és a körülmények megfontoltságával nyomul előre.

Látni való, hogy a különböző fegyvernemek vezérei különönmű tulajdonságokkal és hajlamokkal kell hogy bírnak, s hogy különösen a lovas-

sági vezérben a legtrikább sajátosságoknak kell találkozni: a felelősség súlyának megfelelő képzettségnek és gondosságnak az elszánt vakmerőséggel és hidegvérű vitézséggel. A legnagyobb ovatossággal jól kifőzött terv végrehajtásában gyorsaság és merészesség, a legnagyobb hidegvér, elővigyázat a szerencsétlen harcot követő visszavonuláznál, előrelátás az ellen üldözésében: ezek kívánatnak meg benne. Ezért a lovasság, ha nincs oly tábornoka, ki magában egyesíti a győzelmet biztosító tehetségeket, s nem ismeri fegyvernemének sajátosságait: soha sem fog olyasmit tethetni, mit a történelem ajkára méltasson. De a hol talpra esett tábornoktól vezérelt lett, nem volt pusztán házagtöltelék, hanem derék bajtárs minden győzelemben, ellenállást nem ismerő rohamával, mint egy nagy folyó áradata sodorván magával minden akadályt, hogy aztán megsemmisítse.

Minden híres lovasvezér teterejéről, buzgóságáról s rettentetlenségéről volt ismertek. Csak annyiban különböztek egymástól, mennyiben egyik vagy másik kevésbbé volt elővigyázó és óvatos, mi egy saját felelősségű vezényletnél szükséges. Lehetek hírneves lovastábornokok, kiknél az előrelátás teljesen hiányzott, de merem állítani, hogy olyat, kinél tetterő és rettentetlenség hiányzott, hírnévre jogosítottak nem tapasztaltam.

Szükséges a lovasság támadásánál, hogy közelében tartalékja legyen, a mely támogatni van hivata a támadás kivételére rendelt osztályt, mert egyik főjósátsága e fegyvernemnek, hogy a fel fog hajolni a diadal, ki tartalékával utóbb csak ellenére. A lovasság soha sem gyöngébb és soha sem könnyebb azt szétverni, mint éppen közvetlenül egy sikerült rohamra után. Emberek és lóban elful a lélegzet, a hadtagok rendetlenségben vannak, a zavar uralkodni átalános, a parancsok elhangzanak vagy senki sem követi. S ha e pillanatban egy pihent osztály rajtok üt: egész bizonyossággal szétugrasztja.

A lovasság a sereg szeme és füle, ezt eltakaró átláthatlan függőnyt képez, óvja meglepésektől, mozdulatait elfedi: s egyszersmind az ellen lépéseit megfigyeli s tudósítást szerez tereiről. Ez használatosságának egyik iránya; s e tekintetben nagy fontosságu, kimondhatlan értékű egy habaruban álló hatalomra nézve. Ezenkívül igen alkalmas élelmiszerek harcos olására s különösen kémjáratokra. A lovasság értéke mindig lovai állapotjától függ. Ha ez roz, patkók elhullván, hátuk feltörve, a lovak csakhamar rokkantak lesznek, s azáltal az egész fegyvernem használhatatlanná silányul.

Legelső alapelve a lovasságnak: hogy soha sem szabad magát megadnia, kivált csak valamennyire nyilttérén. Mindig meg kell próbálnia, hogy átvágja magát; ha ez lehetlen, szétszóródik, s így hűsítja meg az üldözést. És ebben különbözik lényegileg más fegyvernemtől. Ez alapelveit igazolt eset. midőn Stonewall Jackson Virginiában Harper-Terry-t 1862. szeptemberében granátokkal lövete. Hasbrouck Davis ezredes, ki itt az északi lovasságát vezénylé, a kapitulációt megelőző éjjel az őrség összes lovasságával az ellenségnek átlapódzott, véletlenségből Longstreet tábornok ostrom hadsereg-vonataira bukkant, elfoglalt és szétört egy csomó szekeret és lekasabolotta a fogatokat. Donelson erőd bevételénél Kentuckiban, 1862-ben Forrest tábornok áttört az északiakon s megmentette egész ezredét.

Seydlitzról, Nagy Frigyes híres lovas tábornokáról, a régibb és újabb idők egyik legkitünőbb lovasvezérééről a fentebbi elvre vonatkozó példaként, s minden lovasistét átlengeni kellő szellem mintaképként egy adomát mondunk el Rocheffort gróf „Idées pratiques sur la cavalerie“ című műve után.

Seydlitz, kinek Nagy Frigyes győzelménél sokat köszönhetett, oly ügyes és erős lovas volt, hogy nem tudta megérteni, hogyan engedheti egy lovasistét magát elfogatni, míg lovát el nem lőték a lála.

E véleményét mondá ki egy alkalommal, mikor a király kíséretére rendelt őrséget vezette. Frigyes, kinek figyelmét semmi sem kerülte el, ezt hallván, elhatározta próbára tenni őt.

A mint a kíséret egy hiden lovagolt volna át, ennek közepén a király megállítja lovát és Seydlitzhoz fordul ki elől is, hátul is lovasok közé vett szorulva: „Seydlitz, ön azt mondá, hogy egy lovasistétnek soha sem szabad magát elfogatni hagyni; ez vitéz emberhez méltó vélemény, de mégis vannak körülmények, midőn magát bárki is gyalázat nélkül megadhatja. Vegyük példának is, valónk az ellenség és ön erővel át nem törhetne. Nos, mittevo lenne ekkor?“

Seydlitz villámgyorsan lova hasába vágta sarkantyuit, s a vízbe ugrott; szerencsére semmi baja sem történt, s a kísérethez csatlakozva, üdvözöl katonáisan a királyt mondván: „Felséges ur! ez a feleletem.“

A lovasság vezérelete hadban igen nehéz. Csupán ott alkalmazható, hol a földszín kedvező, löhatása nincs, s ezért védelmi harcra nem használható, a támadást is csak akkor állja ki, ha szembe menve fogadhatja azt.

Fegyverbecsülete egy visszadobott roham által nem szenved csorbát. Mert igen gyakran megtörtént lovasságnál, hogy szétverten, rendetlenségben üzetett el a harc helyéről, de magát újból összeszedve visszatért és győzött. Ennek oka mozdulatának gyorsaságában rejlik.

A lovasság ép oly szükséges egy megvert hadsereg visszavonulásának fedezésére, mint a diadalmas üldözés folytatására. Egy megtört hadsereg könnyen megsemmisíthetetik, különösen, ha az ellen nagyszámú lovassággal üldözi. Emlékeztünk csak a porosz sereg üldöztesére az 1806-iki jénai ütközeten után, vagy a francia sereg Waterloo után, hol számos visszavert rohamonban a francia lovasság tönkre ment volt.

A lovasság rohamának lökemet sebességgel, meglepéssel s önbizalommal kell kivinni és teljesen ki kell azt zsákmányolni. Nincs abban kétség, ha rohamra egyszer már a parancs ki van adva, az ovatosságnak vége s rettentetlenségnek kell helyet adnia.

Ha a lovasság lovaglásban gyakorlatlan, nem is fölélmes. 1812-ben Napoleonnak körülbelül 10,000-nyi gyakorlatlan lovasság volt Moszkában. Ezek századok- és százaljakba osztattak s mint a gyalogság fegyvereztettek fel; azonban már a visszavonulás harmadik napján ezen egész fegyvernem feloszlott.

A lovak valójában oly fontosak, hogy a lovasságnak létszáma nem a lovasok, hanem a lovak mennyisége szerint számítható.

A lovasnak több értelmiséggel és képzettséggel kell bírni, mint más fegyvernembeli katonáknak. Először, őráráti s kémszemlési szolgáltatban egészen saját észre van hagyatva. Mi hasonló mérvben gyalogságnál és tüzéségnél sohasem fordul elő. E helyen felemlitend-nek találom Rosser Tamás konföderált tábornok, egyik legkitünőbb lovasvezér egy levelének következő részét:

„Oly lovasság, mely nincsen kellően kiképezve és jóvalább tisztekel ellátva, minden körülmények közt értéktelen. Ugyanez áll más fegyvernemről is, de nem oly mértékben mint a lovasságról; mivel a lovasnak egyidejűleg kell feltüzelt lovat vezetni és fegyverét az ellenség közvetlen közelében használni, míg gyalogság és tüzéség kisebb vagy nagyobb távolságból vívják a harcot.“

U. G.

Eredeti levél Ausztráliából.

New-South-Wales állam, Sydney 1870. szeptemb. 28.

T. szerkesztő ur!

A multkor San-Franciskóból tudósítottam önt, érdekes utamról, az észak-amerikai államok keresztül Ozeántól Ozeánig vezető *Pacífico-pályáról*; s említésbe hoztam a *kaliforniai* világhírű nevezetességeket, mint: az arany-bányákat, melyek évenként 120,000,000 frt értékű aranyat, a higany-bányákat, melyek jelenleg 20,000 üveggel (per 67½ font; 1 font ára 65 cent.) termelnek, — de képos volna tiz annyit is adni maga a *new-al-madeni-bánya*, de felesége miatt becsét veszteté, s azért most csak 450 ember dolgozik benne (1861-ben 1025-en dolgoztak s 48,000 üveggel került ki). Szóltam a *calaverasi* óriási veres-fenyőkről (Washingtonia Giganteáról), melyek nek legnagyobbika 403 láb magas s átmérete 36 láb volt, az erők atyjai: név alatt, de vannak képos vékonyabbak nagy számmal. (Épen indulásomkor olvastam egy táviratot a san-franciskói „Abend-Post“-ban, Stocktonból: hogy ott a környékben egy farmer edjében több oly nagyságu, sőt nagyobb fák is fedeztek fel, a Nevada-hegység egyik mély völgyében.) Továbbá megemlékeztem a csolaszép Yosemite völgyéről, óriási szirtfalival (1500, 3000 láb magas) nagyszerű víz-zuhajtaival, s különféle fajú ásvány vizeivel; a *Coast Rangei Geyserek* s ásványos hő forrásokról.

Az arany-országot s San-Franciscót az Arany kapu által hagytuk el, mely az öblözetet magass szirtfalak által zárja el a sik tengertől, melyre keskeny szoroson keresztül juthatni ki, két oldalt

hatalmas várdák védelmé alatt. Előttünk terült el a csendes Ozeán, valóban alvó hullámaival, tükör-sima felületén — mint hattyu a tavan — uszott kisebb rendű (1500 tonnás) gőzösünk: „Ajax.“ Kalifornia ködlete hogyi hamar eltűntek, de a köd és borulat három napig kísért a tengeren. Majd aztán kiderült az ég, mosolygó verőfény ragyogott felettünk s az apró fodru hullámokon, melyeken különféle halak evizekáltak s játszadoztak; felettünk s körülünk hojszák usztak a levegőben, repülő halak csapkodtak a hullámokból fel s 20—30 ölnyi távolságra repülve, merültek el ismét a víz-sín alá; a levegő meleg volt, a reggelt és estét hűs szellő enyhíté, az éjék hűvösek, s ekkor a szél erősebb volt, ilyenkor a vitorlákat is használtuk.

Tiz napi változatlan kellemes utazás után feltűntek a *Hawaii-szigetek*. Az első *Mouna*, melyen a világ legmagasabb tűzhányó hegye van a *Mouna Lona*; (13,670 láb magas) már 100 angol mérföldnyi távolban kivehető volt, először csúcsa s lassan-lassan közeledve az egész; alatta terül *Hilo* városa 15,000 nagy részt kanakasz (benszülött) lakossal. A sziget magas hegyekkel lepett, melyek sivar szirtei kopárak és terméketlenek, de a völgyek rendkívül kövörek, patakoktól öntözvők és bősegesen teremnek jól művelt földekben czukornádat, manihókat, és sok déli gyümölcsöt.

A második sziget e csoportban *Nuu-nu*, melynek magas meredek szirtfalai mellett vonulunk el, szintén vulkánikus hegységekből áll; völgyei igen termékenyek s a benszülötték nagy mennyiségű czukorlisztet gyártanak. Városa *Mohava* 16,000 nagy részt kanakasz, kevés fehér bevándorlót lakossal bír.

A harmadik sziget *Oahu*, a fő hawaii-sziget, legnagyobb s legnépesebb a három között, melyre Európa fiai közül először Cook kapitány mint felfedező lépett, s tragikai hősvé is lett avatva, halála által. A sziget óslakói ölték meg; s a hol nyugazik, ott alakult az első váro, de a közlekedés könnyebbé és a kikötő végett később a bevándorlót fehérek a szigetnek sokkal kedvezőbb pontján, egy természet alkotta kitűnő fekvésű kikötőnél alapíták a most már terjedelmessé kinőtt fővárost: *Honolulu*-t.

A szigetcsoport királya is itt lakik, a mostan uralkodó részintű felség *V. Kamahameha*; tisztos s művelő öreg ur, voltam nála audiencián, igen barátságosan fogadott s angol titoknok a *magyar* szakácsa van; palotája csinos fa épület: nyaranta kiűn lakik. Vajtyitiben, hol pompás parkja villája van. Katonája csak testőrként van egy pár száz. Amerikai fenhatóság alatt áll a sziget országa. De a városban vannak rendőrök; s valóban oly rend és tisztaság uralkodik itt, hogy a fehérek tanulhatnának tőlök.

Honolulu 25,000 lakost számlál, közötté 6000 fehér és chinai, kik nagyobb részt kereskedők és iparosok; a kanakaszok leginkább földműveléssel s kertészettel foglalkoznak, ambar vannak közöttük is ipart és kereskedést űzők; sőt a tudomány sem ismeretlen előttük; vannak tanárjaik, papjaik, orvosai s tudósai, a kik könyveket s lapokat írnak s szerkesztenek; vallásuk r. kath és mormon, s ezek rendesen több néjték. A nők kövérégre hajlandók, bár kedvező foglalkozásuk a lovaglás, mint villám repülnek tüzűről paripáikon a hegyek közé, majd lombos fák árnyában élvezik a heverés kéjét. Élelmök egyszerű: nyers hal, pörkölt marhahús, tengeri moha ezettel, tara (dagasztott krumpli), manihók, s gyümölcsből: banánász, maringó, datolya, ananász, dinnye, kokusdió, czukornád, a mi bőven terem a szigeten. Honolulu városnak szép fekvése van a tengerparton s a hegyek aljában s egy keskeny benyuló mély völgyben. Rendezett utcáin vízvezetékkel s kerozin olaj-lámpa világítással. Több utcáin, mint a Nuuanu, Queen- és King-Streeten csinos üzletei, hoteljei és restauratók vannak; a mellék-völgyekben, pompás parkok közepén csinos, palotaszorú nyaralók, villák. Jó izlésű templomai és jól berendezett kórodái is vannak s szép temetője.

Ez utóbbi hozza emlékeztetembe a szerencsétlen hírű keletázsiai osztrák-expedíciót. Midőn elváltak magyaráink, az osztrákok Jochamából San-Franciskóba szándékoztak menni, de utközben hatalmas vihar érte utat s korbácsolta a sík tengeren; a san-franciskói öblöbe semmiképen be nem mehettek, ellenkező szelek, a vihar s hullámok más irányba terelék a félig leszerelt hajót (a „Donau“-t), s nem tehettek mást, mint a legközelebbi biztos kikötőbe a Sandwich szigetekre vergődni, hol épen Honolulu előtt vetettek horgonyt. — Öt egész hónapig időztek a szigeten, míg a hajót nagy költséggel használhatóvá javít-

gathatták. Azon idő alatt több haláleset adta elő magát; hét matróz elhalt; egy fiatal kadét itasan egy éjjel több társával a hajóra akart menni, s utközben összeszóllalkozott társaival, hogy nem jó irányban mennek, ő majd hamarabb fog a csónakhoz érni, mint ők, és elvált tőlök, de mikor azt vélte: hogy a csónakba lép, a helyett sima víztükörbe merült el s ott veszett; másnap hullája úszott a vízen. Nevezeteseb ezeknél, hogy itt hunyt el közös külgyminisztériánk gróf Beustnak a fia is; a mint beszélük, szerelmes volt egy vagyes szintű (kanakasz anyától és fejjérjűlt származott) leányba, s igen sok pénzt költött reá; végre fogytán lévén, kért újra hazul, de nem kapott. A szerelem pedig csak addig tartott, míg a pénz; a kértős kedvetlenség az ifjú grászós végéi idézte elő; strichnint vett be. Ott fekszenek most mind a város északi részén levő katolikus temetőben, farács veszi körül sirhanjtukat, melyek fölött egyszerűen van emlék német felirattal jelölük nyugvó poraikat.

Hat napi időzés után mosolygó, derűs kék égével, dús növényzettel koszorúzott szép szigetsége tá Sandwicheknak elhagytuk, *Wonga Wonga* gőzösön, s a szelid hullám Ozeánon tova utaztunk. Este indultunk, az éj elborítá a szigetet, s a háttérben levő apróbb csoportozatot (mintegy 12) nem láthattuk, hajónk haladt előre a reménylét üvilg felé, derült éjszaka, szép csillagok esték váltakoztak felettünk. Utazásunk egyébiránt nagyon egyhangu volt; egy kis jedség hozott bele némi változatosságot; egy utitársunk saját maga és a matrózok vizgázatlanága miatt a hajó oldalán levő záratlan ajtón át a tengerbe esett s csak hosszas keresés után — mert a hullámok elcsapták messze a hajótól — találták meg fél holtan, a mint már uszni sem bírva lebegett a hullámok között. — A kilencedik éjszaka váratlanul jött egy szélroham szakadó zápporral s oly erős nyomást adott a vitorláknak, hogy a két fő árboc ketté törve zuhant le a hajóra és sok kárt okozott; majd egy matrózunk halt meg napuszrás következtében, s annak egyszerű eltemetése is változatosság volt; meglepő ujság volt az is, hogy egyszer csak átlottunk s nem mehettünk tovább, a hajó-gépezetben egy vastag rud ketté pattant. Két nap kellett, míg újra járhatóvá javított a gépet, addig egy helyben libegtünk a sik vízen. De volt kellemes változatosság is, először a tizenegyesik napon feltűntek a *Hajókádai* szigetek erdő borított bércei; majd a tizenötödik napon az *egylenlő vonalán* mentünk által a 167° nyugoti foknál.

Ezentul hat nap múlva az idő kezdett hűvösebb lenni; más éghajlat alatt valánk, más tenyészet virult erre, itt a nyár decemberben van s a tél júniusban; s az időjárás most szelcs, viharos, a tenger erősen hullámzott, hajónk nyugtalanul ringott, — mint haragos dajka csibálta bölcső, — de a gőz és vitorla hatalmasul hajította előre. Végre minden viszontagságok dacára, az új-zealandi viharokkal föltűnőded-k a távolban egy szirt-csoportozatot phantasztiikus alakjaikkal és velők New-Zealand gyönyörű erdős pízisttal borított helmai is azokon túl. A jobbra-balra lassanként feltűnőded szárazföldhegyei között terjedelmes öblöbe haladtunk be, érdekes szigetcsoportok, sziklahegységek s tömbök merültek fel a láthatáron, majd a jobbra közelben húzódó hatalmas part mellett tiz órát haladva, balra két világító torony tűnt elő; majd egy szabályos vezuv-alaku hegység, mely mellett egy kis öblöbe suhanva be, két föléágazó menetének jobbikában két gömbölyű halom megkerülve, előtte valánk a szép *aucklandi* kikötőnek.

Este volt; a város pompás gázvilágítás fényében úszott, a kikötőbe roppant nép tolongott érdeklődvé az utasok és újság-ó jöttén, hajók is nagy számmal voltak kikötve, nagyobb részt ausztráliai és angol három árboczosok. — Mi csak mással reggel néztünk be a városba, míg hajónk ki- és be rakodott.

Auckland igen csinosan épülve, egy halmon s annak lábánál terül el, a Thames folyó s a beszűkölő tenger öblénél, szabályos egyenes utcáival, csinos házaisaival és templomaival; fő utcája a Queen-street, melyen a legszebb kereskedői ipari kirakatok, bazárok, bankok ét-csarnokok, színház, stb. van. Lakosai nagy részt angolok s mint egy 20,000. Vidéke igen regényes, jobbról magas hegyek kékelnek, öblöikben a híres aranybányák vannak s aljukban kigyózzik a Thames folyó; partjain kövér legelők s szántó földek terülnek — balról Goldfield csinos városa, egy völgy által válik el Aucklandtől, a hol a két város különféle vallásu temetőkerjei vannak. Auckland a sziget fő s kereskedelmi városa, itt vannak a bankok,

*) V. A. menyasszonya s később hitvese.

jótevény intézetek: árva-ház, öregek háza, kórház, város-ház stb.

Egy napi időzés után elhagytuk Aucklandot, nagyszámú bányász (digger) utasokkal, kik Ausztrália más részében — Queenslandban próbálnak szerencsét.

Az előbb folytatott uton visszamentünk, megkerülve a sziget egy részét; aztán a sík tengeren egyenesen nyugotnak tartva haladtunk előre. Az idő borús, ködös, esős volt, a tenger viharos s hullámzó; kellemetlenül változó tavaszi idő. Hajógepezetünkkel is sok bajunk volt, de végre mégis 8 nap múlva, a köd és sűrű eső között feltűntek az új-hollandi New-South-Wales szirtei, meredek partjai; s két órai part melletti hajózás után az öböl nyílt, melyen általánosan regényes hegységek között, jobbról erdőségekkel s nyaralókkal, balról a tenger öbleitől körülölelve meglepő szépen terül el Sydney városa. A hajógyár előtt vetettünk horgonyt.

Török János.

Jégkereskedés.

A jég az utóbbi husz év óta oly fontos árucikké lőn a világkereskedelemben, hogy nélküle a civilizált nemzetek már el sem tudnának lenni. Az összeget ugyan, melyet a kereskedelmi pénzforgalomban képvisel, most még nem igen lehetne pontosan meghatározni, mert a jégadók még eddig a mi találatunk finansz-kapacitásaink sem fedezték fel, azonban a ki- és bevétel némely országokban igen nagy lehet.

Olaszországot legnagyobb részben az Aetna jégmezői látják el jéggel s minden télen apró hajórajok rakodnak meg Szicília partjainál, hogy aztán onnan drága terhekkel Nápoly, Róma, Livorno, Genua s más kikötő-városok felé elvitelazzanak. — Németországot szintén az Alpok havas tetői látják el e szükséges portékával, mert az ottani tavak és folyók többnyire nem fagynak be kellő vastagságban, vagy ha befagynak is, jégök laza és rozsz. Ilyenkor aztán egész vasutvonalok indulnak a svájci havasoktól déli Németországba és a hosszú telek foglalkozás nélküli napjaiban ezer meg ezer szorgalmas kéznek nyújtanak tisztességes munkát és keresetet. Mindazáltal Európa jégkereskedése, bármily terjedelmes mérvet öltött is már, még csekély az észak-amerikaival összehasonlítva. A mi ott Charleston és Új-Orleans a gyapotkereskedésre, éppen az Boston a jégkereskedésre nézve, t. i. a legnagyobb fontosságú központ, mely milliókat hoz üzlete által forgalomba. Ez üzletág alapítója egy bostoni kereskedő, James Tuley vala, ki már 1810-ben egy nagy hajótehernyi jeget szállított a nyugot-indiai Martinique szigetre és ez egyetlen szállítmánnyal olyan jövedelmező üzletet csinált (akkortájtban valami 4000 dollárról beszélték), hogy annak folytán csakhamar „jég-társulatok” alakultak, s már 1844-ben valami 16 ilyen társulat létezett. Hogy ezek mily nagy mérvben üzték e kereskedést, abból is kitetszik, hogy az egyik társulat csak a bepakoláshoz megkivántató szénára és szalmára több mint 7000 dollárt adott ki.

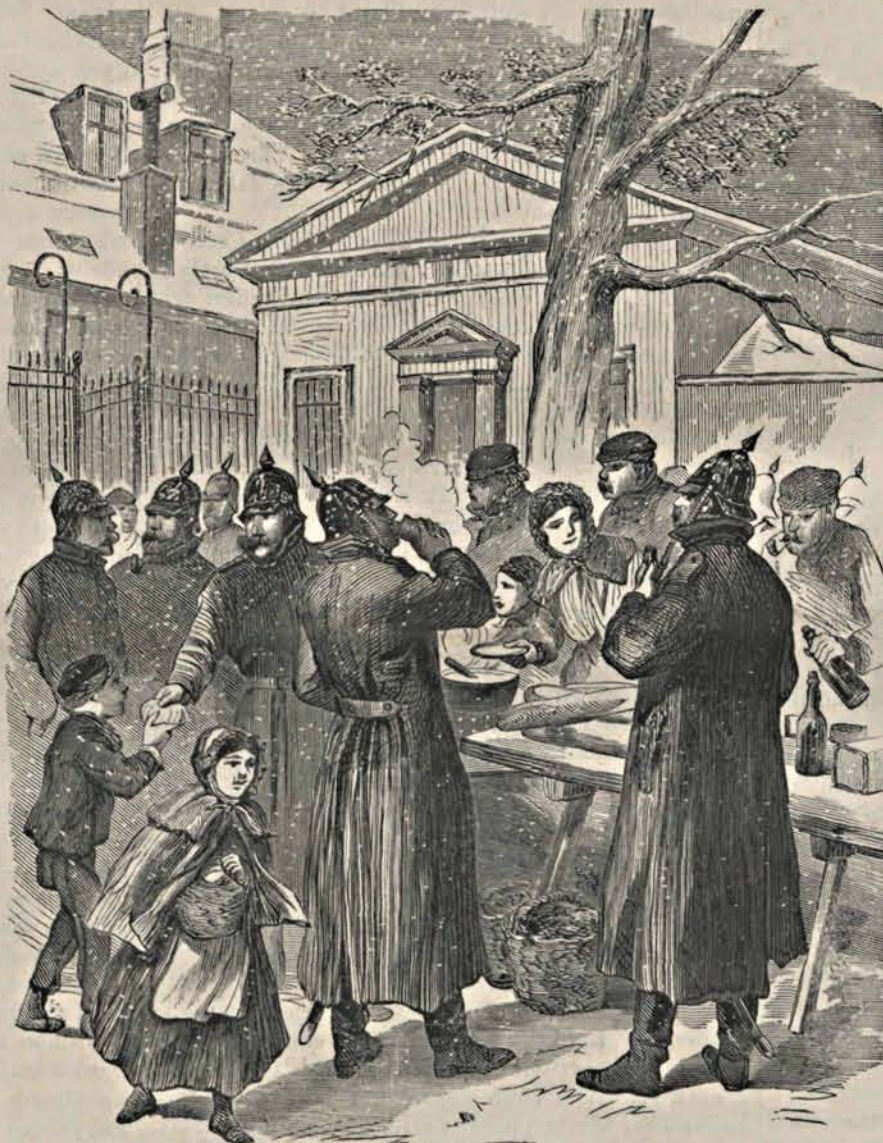
A bostoni jég főforrása egy kristály tisztaságú édes vize által kitűnő „Fresh Pond” („hűs tó”) Cambridge-nél Boston közelében. Mikor a jégértég jól sikerül, t. i. ha elég erős és vastag, egy holdnyi területű jégfelület val- mi ezer tonna jeget ad, tonnáját 20 mázával számítja. A jégvágást egészen rendszeresen üzik. A „jégember” „miután a havat gondosan eltávolították, egy éles késsel vonalokat vágna a jégre, melyek aztán kifűrésztetnek. Az így szabályos lemezekre és kockákra darabolt jeget különös eszközökkel és csigákkal a vízből kiemelik és faládákba rakják. Ezelőtt csak emberi és lőerőt alkalmaztak e munkára, de ma már apró gőzgrépeket állítanak föl, melyek sokkal gyorsabban működnek.

Új-York államban is virágzik a jégkereskedés; a jeget főleg a Rockland-tóból vágják a

Hudson folyó mellett, mely körülbelül 100,000 tonna jeget szolgáltat. Új-York városa maga 250 — 300,000 tonna jeget hord ki évenként 6 — 700 hajón a déli államokba.

Ha már a fenebbi adatok is elég világos fogalmat nyújtanak a jégkereskedés fontosságáról, még annál inkább meggyőződhetünk arról, hogy a jeget, hogy egy holdnyi befagyott vízfelület sokkal magasabb nyereséget biztosít, mint ugyanez a legtermékenyebb szántóföld. Ámbar a bevétel itt is éppen úgy ingadozik, mint a mi gabonatermelésünkkel, s a fagy nélküli év rozsz év, azonban átlagosan véve egy holdnyi jégterület mégis behoz 500 dollárt. A jégkereskedéssel foglalkozott egyének száma Észak-Amerikában 1864-ben 17,000-re ment s a befektetett pénztöke meghaladta a 7 millió dollárt. Ez évtől fogva nincsenek biztos adataink, de azért bátran állíthatjuk, hogy a jégkereskedés mind Amerikában, mind Európában azóta is tetemesen emelkedett. Ugy látszik, hogy a jégkereskedőknek az idén jó szüretjük lesz.

S. L.

Porosz katonák a versaillesi város-ház-terén.

A poroszok Versaillesben.

Vajjon képzelték-e valaha Versailles fejedelmi parkjának gyönyörű szökőkútjai, hogy lesz idő, mikor vígan szökkelő vizsugarak egy idegen, hódító király és döllyős kísérete gyönyörökdötésére fognak játszódni a ragyogó nap fényében! S pedig e nem remélt esemény most második történet meg velők. Franciaország földét ismét idegen hódító padolja s világírú fővárosát megint az elfoglalás veszélye fenyegeti. A Bourbonok és a második császárság büszke fejedelmi lakát Versaillesben hivatalan vendégek tartják megszállva, kiknek, fájdalom! eddig még sehogys sem sikerült ajtó mutatói. A selyemmel és bársonnyal díszített fenyves termekben a szövetséges német hadak katondai hullámokba fül s alá, nem valami túlságos kegyelettel viseltetve a francia dynastiák minden lépten-nyomon előcsillámú gazdag emlékei iránt. A nagyszerű udvari pompa és dísz tova tűnt, a sima képű s még simább szavú hajlongó udvaroncok tarka-barka sergo világgá széledett és helyüket durva, zordon harcosok foglalták el.

A drága függönyök, szőnyegek és ritka selyem ágyneműk most az ország és a nemzet ellenségeit

védik a hó és fagy ellen s az értékes butorok esetlen pomoráni és mecklenburgi burschoknak szolgálnak fekvő, étkész, s néha szükség esetén tüzelő szerül is. Igen, mert a természet maga is kezd már segítségére jönni a szegény, szorongatott francia nemzetnek s a tél előhírnökét, az első havat és fagyot leküldé a vértapaktól áztatott földre.

A versaillesi város-ház előtt élelmet vásárló porosz katonáknak nem nagy öröme szolgát első havat látni s érezni, a mint lassanként a tájat elborítja a hideg pelyheik szeinek közé csapkodja, mert jól tudják, hogy az ősfedelmi lak termek nem képesek mindnyájukat elszállásolni. vagy ha talán elszállásolhatnák is, de a hidektől a cifra termek sem védhetik meg őket. Már pedig tüzelő szert annyi tömördek ember számára teljes lehetetlenség előteremteni. Az ostromolt Páris hatalmas erődeiből kapnak ugyan egy kis tüzet néha, de abban meg nem nagy köszönet van. Aztán meg tölire véglegesen berendezkedni sem tartják érdemesnek, mert legnagyobb részüknek oda künn kell ázni, fázni s éjszakázni az előőrskön és ügyelni, nehogy a párisiak véletlenül látogatásra jöjjenek hozzájuk, a minek még az a kellemetlen következménye is lehetne, hogy azok az vendégszeretetlen francziák merő udvariatságból még kitalálnák zavarni a nélkül sem igen nyugalmas téli tanyáikból. Anyi bizonyos, hogy a német seregok szívesebben sétálgatnának Versailles tündéri kertjeiben és ragyogó termekben egykisé más, kedvezőbb körülmények között. De hát kik az okai a francziák e vendégszeretlenségének, mint éppen maguk? A milyen volt az „adion isten”, olyan lett rá a „fogadj isten” is.

Egyveleg.

© (Páris értéke.) Az „Economist” című londoni lap következőleg határozza meg Páris értékét. Épületek értéke: 154.350,000 font sterling; butorok s egyéb háztartási eszközök értéke: 77.175,000 font sterling; kereskedelmi áruk s egyéb eladásra szánt iparcikkek értéke: 77.175,000 fr. sterl. Összesen: 308.700,000 font sterling, tehát ugyanannyi tíz forint! Ez pedig csak minimuma mindazon roppant sok magán vagyon értékének, melyet Párisban az ostrom tönkre tehet.

© (London.) A legújabb mérések és számítások szerint Londonnak területe 70 ang. négyzet mérföld és lakóinak száma többre megy 3 millió 500 ezerrel!

© (Ügyvédek Franciaországban.) A „Reveil” egy összeállítás közöl, melyből kitűnik, hogy a jelen republikánus kormány főbb állomásai tulnyomó számban ügyvédekkel vannak betöltve. Így magában a miniszteriumban hat ügyvéd van: Jules Favre, Picard, Cremieux, Arago Em., Jules Ferry és Gambetta. Ezenkívül 4 államtitkár is ügyvéd. A rendőr-főnök és főtitkár ügyvédek. A rendkívüli kormánybiztosok között huszonegy-nél több az ügyvéd. A miniszteriumokban a főbb állomásokon kilencz ügyvéd működik. Az újonnan alakult államtanács csupa ügyvédből áll. A párisi városi igazgatás élén nyolcz ügyvéd van, az egész-ség és élelmezésügyi bizottságban tíz, a hadügyi-ben hat ügyvéd ül. Mint gyároló diplomata hat, mint állam bankár öt ügyvéd fungál stb. — Ennyi ügyvéd csakugyan megvédhetné a haza ügyét.

© (Indiai temetés.) Flórenczben közelebb egy husz éves keletindiai, Radscha Muharadscha halt meg s az angol követség közbenjárására a hatóság megengedte, hogy holttestét a folyó közelében elgosszák. A szertartást éjjel vitték vége s másnap a hamvakat utnak indították Bombay felé.

© (A háború iszonyai.) A berlini katonakörházban két invalidus fekszik, kiknek egyike egy kezétől és mindkét lábától, másika mindkét kezétől és mindkét lábától megfosztott az ellen golyó által. A szerencsétlenek mindazáltal kigyógyultak, s Pister gyárából mesterséges tagokkal fognak ellátni.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 50-ik számához 1870. decz. 11.

T Á R H Á Z.

Irodalom és művészet.

— („A nők munkaképessége”) és munkajoga, különösen szellemi téren. — E cím alatt érdekes röpirat jelent meg Illéssy Györgytől. A tárgy, melyet fejteget, az ujkori társadalom fontos kérdéseinek egyike, mindenütt élesen foglalkoztatja az elméket s örülnünk kell, hogy nálunk is szóra került, bár nálunk nem oly égető, mint másutt. Mi ugyan magunk részéről, a röpirat szerzőjével egészen egyet nem értünk, vagy jobban mondva, nem vagyunk hajlandók még addig a határig sem elmenni, mint ő; bár elismerjük, hogy ő sem megy szélsőségekig. Mi méginkább közepesen állunk azok között, kik a nőt a férfi minden hivatásában osztoztatni akarják, s azok közt, kik a nőt a tű és a főzőkanál körül a munka minden eszközét megtagadják. Mi szélesíteni óhajtunk azt a nagyon szűkre szabott munkakört, melyet a nők, nálunk főké, a mi fejletlen társadalmi viszonyaink közt elfoglalnak; de azt sem szeretnők, ha a nők a természet, a családi lét s társadalmi morál által nekik szánt kört megvetnék s elhanyagolnák azért, hogy szélesebbet, de ádlatlanabbat hódítsanak maguknak. Lehet, hogy e kérdést egyszerűen szűre fogjuk tárgyalni lapunkban, — most csak jelzeni akartuk álláspontunkat Illéssy Gy. röpiratának megjelenése alkalmából; magát az érdekes röpiratot pedig ő szintén ajánljuk olvasóink, férfi-, egy mint nő-közönségnek figyelmebe. — Rosenberg testvérek bizománynak jelent meg s ára 40 kr.

© („Deák Ferencz adomák”) jelentek meg közlebről, Rosenberg testvérek kiadásában, 10 ívre terjedő egy frt. 20 kros fizetben. No, az ilyen Deák Ferencz adomákban nincs köszönet! Az adomák legtöbb része ellaposítva, ügyetlen és esetlenül kerül az olvasó elé, hogy aji valaha Deák-tól magától hallott egy adomát elmondva, lehetetlen, hogy ne bosszankodjék a kontárkodóra, ki így töré hegyét s rontja meg élet az elmésségnek s kedélyességnek.

© (Hírlapirodalom.) Újvére a következő új lapok megindulásáról értesülünk: „Gyors Posta” — ezim alatt Heckenast Gusztáv kiadásában kisebb alakú, olcsó napilap indul, Áldor Imre szerkesztése mellett. — Hollós László hetilapot fog szerkeszteni szélsőbaloldali irányban. — Vahot Imre és Zombori Gusztáv „Magyar Phönix” című képes hetilapra hirdetnek előzetést. — Pogonyiné-Egloffstein báróné, a munkaszabadság érdekében készült kiadni egy hetenként kétszer megjelenő „Szépirodalmi Közlöny” szerkesztését, mint értesülünk, csakugyan Benedek Aladár veszi át, s a lap főmunkatársa Endrődy Sándor fiatal költő lesz.

© („Frübel” ezim alatt) 1871. elejétől magyar és német nyelven minden hó közepén nevelésügyi szakközölny jelenik meg. Kiadó szerkesztők: Szabó Endre és Rill József. főmunkatárs: Líber József. A lap, mint címze mutatja, Frübel fejlesztő rendszerét tűzi ki irányadónak. Előfizetési díj egész évre 3 frt, fél évre 1 frt 50 kr; csupán magyar vagy német példányra egész évre 2 frt; mely összegek e hó 20-áig Pestre, Valero-utca, 11. sz. a. intézendők.

© (Irodalmi pályázat.) A „Nefelejcs” cz. szépirodalmi és divatközölny 60 db arany pályázatot tűz ki 1871-ben szépirodalmi művekre, és pedig 40 db aranyat egy beszélyre, 20 dbot költeményre. A pályaművek a lap jövő évi folyamában fognak megjelenni. A szerkesztő a Kisfaludy-társaságot óhajtja fölkeríteni a megbírálatára. A nemzeti színháznál is hirdetnek ki közelebb pályázatot népsziműre, 50 db arannyal.

© (Központozási tankönyvek) gyűjteménye indult meg közelebről Aigner L. kiadásában s e vállalat, ha folytatás jó és használatos dolgozatokat fog hozni, kétségkívül rég érzett hiányt van hivatva pótolni. A gyűjteményből a következő munkák fektűznek előtűnk: 1. *Titi Livii* ab urbe condita (Liber II.) L. Tivius második könyve, a város (Róma) építetéseéről s állam-alapításáról. Magyarra jó jegyzetekkel ellátta Szénassy Sándor, egyike jeles latinistáinknak. — Ára 60 kr. — 2. *Cornelius Tacitus* Germániája. Magyarra Ponorit Tewrewk Emil. Ára 60 kr. — 3. *Atalános Számítás és Algebra*. Irta Mauritz Rezső. Alkal-

mas példattárral. Ára 1 ft. 60 kr. — 4. *Német tan- és olvasó-könyv* Ponorit Tewrewk Árpádtól, 1. kötet: a német irodalom emelkedésének kora. Az 1-ső füzet csak három ívet foglal magában, de folytatása rövid időn ígértetik. Az egész mű (vagy csak az I. kötet?) ára 1 ft. 60 kr.

© (Az Esterházy-képtár megvételé) iránt a kormány alkudozásai a tulajdonos családdal már véget értek, s mint gr. Zichy Edmund írja egyik lapban, a hercegi család a képtárért 1.500,000 frtnyi ajánlatot kapott, felét azonnal készpénzben lefizetendő, másik felét pedig egy bankház biztosítéka mellett, fél év alatt. Egy bankintézet is hasonló összeget ajánlott, az ujra eladás jövedelméből a nyereség egy részét is igérve. A hercegi család azonban inkább adta jelentékeny olcsóbban az országának; sőt a megvétel bezárásakor még a következő (Bécsben maradt) festvényeket is a képtárhoz ajándékozta: „Mária a gyermekkel”, „Murillótól”, „Immaculata”, „Zurbarantól”, „Klió, kezében harsonával”, „Mignardtól” (melynek becsé igen emelkedett, miután a saint-cloudi égés e mester legszebb képeit elhamvasztá), „Orléans Fülöp, a későbbi Lajos Fülöp király”, „arcképet, angol vadászöltönyben, vörös frakkban, Vernet Józseftől (mint kép, nem a legjelentékenyebb mű); „Pomona”, „Romanellától”, s egy „nőfej”, „Rembrandtól”. Megjegyzi gr. Zichy E., hogy az Esterházy-képtár fontartására, sőt gyarapítására is dotációt kellene szavazni.

Közüntézetek, egyletek.

© (A magyar tud. akadémia) 1-ső osztályának decz. 5-ki ülésén Jókai Mór mint akad. rendes tag, „Párbaj az Istennel” című regényes korrajzával foglalta el székét. Mielőtt a korrajzt felolvasta volna, néhány bevezető szóval elmondá, hogy egy nagyobb nyelvészeti munka szerzésével foglalkozik, mely a „magyar nyelv theofóniai alakulásának szabályait” tárgyalná, következett azután a regényes korrajz felolvasása. Egy család története ez inkább, mint korrajz, és csak a bevezetés foglalt magában néhány Mária Terézia korát jellemző vonást. Egy magyar labanczcsapat vezetőjét, Isaszegi Gábot, a hét éves háború alatt Poroszországban a schönhausen városban elkövetett kegyetlenségéért átok éri, melylyel ő fitymálva daczol. Az átok, ugy látszik, nem fog rajta, gazdag előkelő főur lesz belőle. Csak midőn szeretett neje meghal, érz az ur csapását; de megmarad gyermeke, és most ebbe helyezi élte minden örömet, reményét. A gyermek egyszer halálosan megbetegszik, s ekkor pisztolyt fog elő és fellő az istenre az égből. Ez a „Párbaj Istennel”. Ez azonban csak kiindulási pontja a „regényes korrajznak”, mert ezután következik csak a bűnhődés, az Ur kezének véres sulyosodása, midőn a család bűnös szenvedélyeivel maga magát pusztítja. A százados átok végül megtörik egy szelíd, ifjú vak leánynak, s ez az első leány, kiaz Isaszegi családban születik — szerelmén. E leányt ugyanis Siedelmann nevű német gyáros, a főnemlített várnagy leányának egyik ivadéka — veszi nőül. — E felolvasást a nagyszámú hallgatóság a végén hangos éljenzessel kísérte. — Jókai után Vámbéry Armin ült a felolvasó asztalhoz; az ujkor nyelvemlékekről értekezett és bemutatta, az akadémia költségén általa kiadott és kommentált codexet. (Kudatku Bilik — szerencsés tudomány.) Vámbéry értekezése is éljenzessel fogadtott. Az osztály folyó tárgyai közül szövegnygre került Fogarassy János 400 arannyal adományának ügye, melyet egy magyar ifjúnak a mongol nyelv tanulmányozása végett Ázsiába küldésére ajánlott fel. A nyelvészeti osztály Fogarassy, Vámbéry és Szilády ajánlatára Bálint Gábor pesti negyedéves jogászt jelölte ki ez utra, a ki szét jártassággal bír máris a török, tatár, persa, arab és orosz nyelvekben, s jól ismeri a nyugoti művelt nyelveket is.

© (A pesti tornacsarnok) ünnepélyes megnyitása decz. 4-én történt meg, s ez alkalomra az ország különböző részeiből az egyes tüzölt- és tornaegyletek képviselői nagy számmal jöttek fel Pestre. A díszes tornacsarnok az ősz-utczában adakozásokból épült fel, s különösen támogatója maga a főváros, a törvényhozás pedig 5000 frt évi segélyt rendelt e célra, de az egylet azt kérte az országgyűléstől, hogy egyszer mindenkorra 30,000

frttal segítse. Az épület még nincs teljesen kész, de már oly állapotban, hogy meg lehet benne a gyakorlatokat kezdeni. Decz. 4-én reggel a „Hunyadi induló” lelkesítő zenéje mellett vonultak a terembe a tüzöltők, kik később tért engedtek a tornászoknak. A vörös-inges tornászok zene alatt katonai gyakorlatokat tettek, majd a dalárdá énekeltek, s az egylet buzgó elnöke Matolay Elek alkalmi beszédet tartott. A mutatóványokat az elemi tanoda növendékei kezdték meg, kiket a gymnasiumbeliek a torna-egyleti tagok követtek. Úgyes mutatóványokkal mindnyájan köztetszést arattak. Ezután a szabad-gyakorlatok jöttek, s mintegy 150 tornász mutatta be ügyességét. — Hétfőn a tornászok és tüzöltők értekezletet tartottak, melyben tornász- és tüzöltő-szövetségek alakítását határozták el.

© (A b-füredi „szeretetház”) eddig 1000 frt. gyűlt be. A belügyminiszterium a törvényhatóságokhoz intézett körlevelében ajánlja a romlott szülők gyermekeinek megmentését, óhaját fejezve ki, hogy ily intézetek felállítását a hatóságok előmozdítsák.

Egyház és iskola.

© (Kinevezések.) Dr. Faill Attila a kaposvári állagymnasium rendes igazgató-tanárává, — Lengyel Géza Dezso kaposvári tanár a bajai kath. főgymnasium nyelvészeti tanszékére rendes tanárná, — Matkovich Gáspár a szt. crucis de Valle Segniensirol nevezett plébánia igazgatója a zenggi káptalannál megüritült ifjabb kanonoki állomásra nevezették ki.

© (A hajózási téli iskolában) hetenként szerdán d. u. 6 és 7 óra között egészségügyi előadások tartatnak, melyeken a közlekedési miniszterium által a hajónép és hajón utazó közönség számára kiadott egészségügyi utasításra vonatkozó ismeretek tárgyaltatnak. Ezen előadásokra minden érdeklődőt, és különösen a hajózási vállalatok közegeit meghívja a h. t. isk. igazgatója.

Balesetek, elemi csapások.

© (Nagy szerencsétlenségéről) olvasunk az „Alföld”-ben. A Lippa és Radna közt fenálló hajóhid eltolváltatván, a közlekedés utóbbi időben kompon történt. E hó 3-án reggel 9 órakor (épen hetivásár lévén Lippán) sokan tolongtak a kompra s várták Radnán a Lippáról átvőző kompot, két hajóra tett, gerendák által tartott deszkahidon, midőn a korhadt gerendák letörttek, s mintegy 150 ember a jeges hullámokba zuhant. Ladányi lippai esküdt és Ormay palnisi lakos saját életük kockázatásából mentették ki a Marosból 16 embert. Számosan letek ott sírjokat, de még eddig nem lehet tudni a szerencsétlenek számát. A ki szabadultakat átfagyva vitték Lippára. Az eszt szigorú vizsgálatot igényel, mert gondatlanságból származott.

© (A fagy áldozatai.) Pest a 3dob-utca 6. számú ház lépcsőcsarnokában hétfőn egy tót napszámost és napszámosnőt találtak megfagyva. Az asszony-nak még kezében volt a félig kiürített pálinkás üveg. — A nádor-utca végén is találtak egy napszámost fél halva a fagytól; míg a Rókusba szállították, egészen megfagyott. — Budán egy puttonyos asszony, a mint a Duna-parton puttonyát megakarta tölteni vízzel, a fagyos meredek parton eloszuott, a vízbe esett, s a hullámokban lelte halálát.

Mi újság?

— (Mai számunkhoz van mellékelve) a „Vasárnapi Ujság” és „Politikai Újdonságok” előfizetési felhívása az 1871. évi folyamra. Ajánljuk olvasóink szíves figyelmébe.

© (A franciaia foglyok segélyezése) érdekében a „P. L.” meleg sorokban intéz felhívást a jótékony emberbarátokhoz. Ezek száma 300,000-re megy, kiket nem lehet elég gondnal ellátni, mert a németeknek is vannak segélyezendő szerencsétlenek: árva, özvegyek és nyomorékok. A franciaia foglyok ezrével szabad ég alatt vannak elhelyezve, könnyű sátrakba, mely nem védheti őket a tél ellen. És hozzá még félig meztelenek, fehérnemű-jök nincs, mert a mi rajtok volt — lerohadt! A

könyör szent nevében kéri e lap olvasóit, kinek anyagi helyzete megengedi, hogy küldjenek be ruhát, meleg ingeket, felöltőket, hogy a szerencsétlenek, kik a csatatéren bátran szemébe néztek a halálnak, ne essenek nyomorultul a tél áldozataivá. Az ajándékokat a pesti francia konzul, Castellano gróf által juttatják el a szegény foglyokhoz.

(A francia csatatérrel) Orleans megszállása óta érkezett tudósítások ellenmondólag szólnak; a poroszok fenn hirdetik hogy a Loire-hadsereg több kisebb ütközetben teljesen tönkretett, ők Orleansban 10 ezer foglyot (!) ejtettek, míg tórsi sürgönyök szerint a francziák keveset vesztek, a Aureles tábornok a hadsereggel jó rendben vonult vissza. Lég-hajó-tudósítások Párisból 6-áról este jelentik, hogy a lakosságot erőlyes szellem szállotta meg; péntek óta semmi hadi esemény nem történt. Molke értesítette Trochut a loirei hadsereg vereségéről, a menlevelet ajánlott neki, hogy személyesen meggyőződhessek. A kormány visszautasította Molke ajánlatát s egy kiáltványt bocsátott ki, mely a segély reményét s a tovább küzdelem kötelességét hangsúlyozza.

(Az iglói honvéd-émlék) ünnepélyes leleplezése nov. 27-én ment végbe. Ez alkalommal három ünnepi beszédet tartottak: egyet magyarul, egyet németül és egyet tótul. A leleplezés után a nagy vendéglőben diszlakoma, este pedig műkedvelői előadás és táncmulatság volt.

(Az „Üstökös”) érdekes adomát közöl Pákh Alberttől, melyet mi első forrásból némileg helyre igazítva adunk. A cenzura-, zsendár- és bezárkór-uralom idejében beállt Pákh Albert-hez egy cs. k. Commissár, adóösszeírás végett. A Pákhé mellett levő szobában lakott Gyulai Pál. — „Mi a neve?” — „Pákh Albert.” — „Foglalkozása?” — „Író.” — „Egyedül lakik e szálláson?” — „Nem, a másik szobában lakik Gyulai Pál.” — „A szakácsnéja?” — „Az” felel Pákh, gonosan mosolyogva. Nehány nap múlva megkapja Pákh a következő „Mahnungs-zettlét”: Herr Albert Bach, Schreiber, für sich, und für seine Dienstmagd: Julie Paul ist laut §. ... verpflichtet binnen 8 Tagen an Kopfsteuer-Gebühr ... fl. ... kr. zu entrichten etc. etc. — S pár éven át így maradt az adó-rovatál.

(Izso Miklós) e napokban készül el Ghyczy Kálmán mellszobrával, a melyet barátai mintáztatnak; továbbá II. Rákóczi Ferenc fejedelem mellszobrán dolgozik, melyet a múzeum számára a kultuszminisztérium rendelt meg nála. Izso meg-nősülve, állandólag Budán telepedett meg, s ott van műterme is a császárfürdő közelében, fő-ut 7. sz.

(Egy elszázi ára ledánya) vetődött a napokban Pestre. Egész családja nagyapjától kezdve lefelé, a háború áldozata lett. A csinos leányt, ki mintegy 10 éves, valaki egy Horváth nevű magyar képviselőhöz intézett ajánlólevéllel küldte Pestre. A szegény árvát egy gyermektelen polgártársunk addig is magához vette, míg valaki reklamálni nem fogja. Ha senki sem reklamálja úgy magánál fogja tartani.

(A dohánycsempészség) új módját fedezték fel. Minap 40—50 darab kenyeret szállított Pestre az egyik gőzhajó. A kenyerek szerencsésen megérkeztek, szekérre is tétettek, hanem midőn gazdájuk el akarta szállíttatni, előállottak a finácok s lefoglalták a szekeret. Feltűnt ugyan, hogy kenyeres szekeret török dohány miatt foglalnak le, a gazda meg is metszett egy-kettőt, hogy a képtelenséget bebizonyítsa, hanem az örök tovább folytatták a munkát s ekkor kint, hogy a kenyerek legnagyobb része török dohánynyal volt bélévelve. A csempészt elfogták.

(Ragadozó állatok a budai hegyekben.) A hideg idő s a hó beállta óta a budai hegyekben igen sok róka mutatkozik. Egy farkast is láttak már.

(Vasuti kocsi fűtése.) A vasuti kocsi fűtése ügyében a minisztérium szakértőket küldött ki, melyek a más országokban divó rendszereket

tanulmányozzák. Hír szerint azon rendszert találták legelőnyösebbnek, hogy a mozdonyból gőz vezetésekkel vastag csövekbe, melyek a vasuti kocsi belsejében lennének elhelyezve.

(Róka vadászati Pesten.) A kertész-utcai 15 számú ház udvarán egy idő óta nagy pusztulás volt észrevehető az ott tanyázó apró marhában. Eleinte azt hitték, hogy az ott dolgozó munkások kaptak rá a kacsapecsenyére. Figyelemmel kezdék kísérni a dolgot, s csakugyan egyszer csak elősompolyog valahonnan egy gyönyörű róka. Az udvarajtót hirtelen becsukták utána, s mikor a róka alapos meggyőződést szerzett magának, hogy biz 6 el van csipve, legalkalmasabb taktikának látta egy oldaliramodással beszaladni az ablakon keresztül a pinczébe, a hol aztán agyonlőtték.

(Berlinben) a „Saxe” szállodában egy néhány napig ott időzött, körülbelül 24 éves fiatal ember felakasztotta magát. Szobájában egy cédulát találtak az aláírásával: Coloman Braun aus Pest.

(Bellanger Margitnak) Napoleon császár egykori kedvesének halálát így jelenti a „Pays” egyik utóbbi száma: „E nő, kit a Tuillériákban talált levelek szomorú nevezetességre juttattak, Kasselben halt meg, Wilhelmshöhe közvetlen közelében. Fiának (Napoleon gyermekének), kiről ama levelek többször megemlékeznek, a Friedland-uton pompás palotát, Páris közelében szép birtokot, sok pénzt és értékpapírokat hagyott.”

Naptárak 1871-re.

Heckenast Gusztáv kiadó-hivatalában a következő képekkel ellátott naptárak jelennek meg és az egész országban könyvtárak és könyvkötőknél kaphatók:

Nemzeti nagy képes naptár. Aranynyomatu czimlappal. Szerkeszti Aldor Imre. Ára 1 frt. **Falusi gazda naptára.** A földmívelés, kertipar és gazdaság évi közlönye, földbirtokosok, kertészgazdák, lelkészek, iskolatitkok és gazdaszesteknek ajánlja. Több szakértők közreműködésével szerkeszti dr. Farkas Mihály, földbirtokos. Ára 80 kr.

Balpárti népnaptár. Nemzeti szín borítékkal és czimképpel. Szerkeszti Vasgyuró Tamás. Ára 50 kr.

A Népszázlőja naptára. Színezett boríték s nagy czimképpel. Szerkeszti Aldor Imre. Ára 40 kr.

Első magyar katonai naptár. Színezett borítékkal és nagy czimképpel. Szerkeszti Bethlen Olivér, a „Honvéd”-lap szerkesztője. Ára 60 kr.

Scorpio-naptár, torzképekkel. Ára 80 kr.

Barátfülek naptára. Igazhívők, papimádók, papfiak és papnék számára; a sz. lélek sugallatára szerkeszté Papramorgó. Ára 50 kr.

Nevezzünk naptár. Számos humorisztikus képpel. Ára 40 kr.

Liderez naptár. Számos képpel. Ára 60 kr.

Kossuth naptár. Színezett czimlappal és czimképpel. Szerkeszti Honfi Tihomér. Ára 40 kr.

Honvéd naptár. Színezett borítékkal s igen szép czimképpel. Szerkeszti Aldor Imre. Ára 60 kr.

Magyar családi naptár. Színezett borítékkal. Ára 60 kr.

István baesi naptára. Alapítá Mayer István. Szerkeszti Köhalmi K. József. Ára 50 kr.

Protestáns képes-naptár. Szerkeszti Balagi Mór tanár. Ára 50 kr.

Magyar nők naptára. Szerkeszti Beniczky Irma. Ára 60 kr.

Nemzeti színház.

Péntek, decz. 2. „Iris boszúja” Vigjáték 1. felv. — „Borura derü.” Színmű 1. felv. — és „Egy cseke thea.” Vigjáték 1. felv. Irák Nutter és Derlay, ford. Feleki.

HETI-NAPTÁR.

Hónap-és hetnap	Katholikus és protestáns nap	Görög-orosz nap	Izraeliták nap	N a p	H o l d
				hossza kél. nyug.	hossza kél. nyug.
Decem. 11	Vasár	B 3 Damasus p.	B 3 Damáz	29 D 26 Peram.	17 Dávid
12	Hétfő	Maxencz püsp.	Bulcsú	30 Andrásh. ap.	18 Eleazar
13	Kedd	Lucia szüz	Lucia	1 Decem. 1	19 Ilés
14	Szerd.	Spirid. Kant.	Agnellus	2 Habakuk	20 Esóerti
15	Csüt.	Irenaus	Valerján	3 Sophoniás	21 Jíman.
16	Pént.	Etókla, Eudab.	Ananias	4 Borbála	22 Elizeus
17	Szom.	Lázár, Flór.	Lázár	5 Szababasz	23 12 Sabb.

Hold változásai. @ Utolsó negyed 16-én esti 10 óra 27 perccel reggel.

Szombat, decz. 3. „Hamlet.” Opera 5 felv. Jenéjé szerz. Gounod.

Vasárnap, decz. 4. „A jó falusiak.” Színmű 5. felv. Irta Sardon, ford. Paulai és Szerdahelyi.

Hétfő, decz. 5. „A völgy liloma.” Dráma 5 felv. Irta Barriere, ford. Feleki.

Kedd, decz. 6. „Don Carlos.” Opera 5 felv. Jenéjé szerz. Verdi.

Szerda, decz. 7. „Idgecek.” Vigjáték 3. felv. Irta Sardon, ford. Feleki.

Csütörtök, decz. 8. „Faust.” Opera 5 felv. Jenéjé szerz. Verdi.

Szerkesztői mondanivaló.

— **Uj-Zsely.** Imre „ballada.” A százszor elmondott történetet egyetlen új vonás, fordulat s ezme nélkül csegeti-pengeti el százegyszer. Ha csak ennyiből állana a „ballada”-írás mestersége: bizony nem volna oly kevés jó balladánk!

— **Kadicsfalva.** B. P. Gyarló zöngémek, melyek sem ezme, sem forma tekintetében nem nyújtanak semmi kíválóbhat.

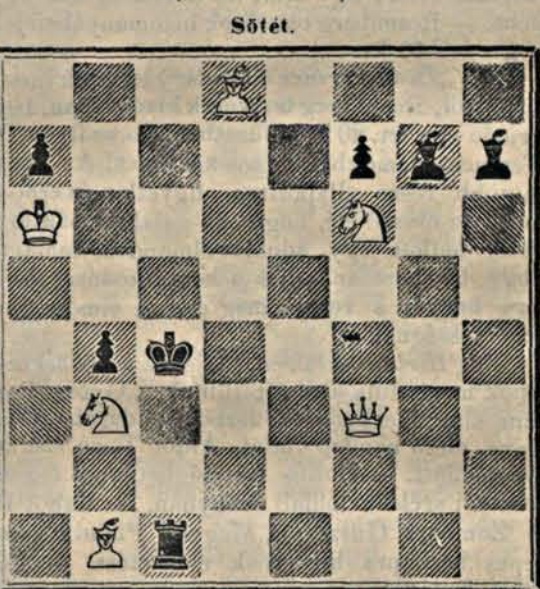
— **Buda.** Pr. Gy. Ohajtanánk személyesen találkoznunk kérjük keressen föl egy tures órájában.

— **Ártatlan titok.** Ennek nevében több szerencse van, mint művei alkotásában. Az utóbbi küldöttet sem használhatjuk.

Bihar-Nagy-Bajom. S. M. A kérdésben levő hirdetés iránt biztos felvilágosítást nem adhatunk. A hirdetések közt minden ízelet, jelentést kiadnak, a miért az illető megfizeti a hirdetés díját, s a kiadó-hivatal — mely a hirdetések s szerkesztőség minden közbejöttét nélkül kezeli — nem vállal érettségi felelősséget. Az illyesmibben egyéb-iránt olykor humbug is van, s azért nem igen tanácsolhatjuk senkinek, hogy messze földre elinduljon utánok.

SAKKJÁTÉK.

576-ik sz. f. — Smith T.-től
(Londonban.)

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

Az 571-ik számú feladvány megfejtése

(Gold Samutól Kövögő-Eörsön.)

Világos. Sötét.

1. Vb6—e6 Hg7—g6

2. f3—g3+ Kd4—d4

3. Vd6—c4+ Hg5—c4

4. Ha3—b5 matt.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József.

— **Horvátban:** gr. Festetics Benno. — **Jászberényen:** Galambos István és László. — **Zámolyon:** Parragh József.

— **Nagy-Szalontán:** Kovács Albert. — **Soot-mezőn:** Seipel Sándor. — **A pesti sakk-kör.**

Lapunk mai számához van mellékelve: a „Vasárnapi Ujság” és „Politikai Ujdonságok” 1871. évre szóló előfizetési felhívása; — továbbá az „Uj Regelő” szépirodalmi folyóirat előfizetési felhívása 1871-dik évre; és a Heckenast Gusztáv kiadásában megjelent diszkidások, képes könyvek, s képekkel ellátott naptárak árjegyzéke 1871-re.

TARTALOM.

Páris az ostromzár alatt (képpel). — Barátim viszontlátásakor. — Egy városi irnok szerelme (vége). — Honvéd dandár-gyakorlatok, II. (képpel). — Két kép a Székelyföldről (két képpel). — Petőfinek egy eddig nem ismert költeménye. — A lovasság sajátosságai. — Eredeti levél Ausztráliából. — Jégkereskedés — A poroszok Versaillesben (képpel). — Egyveleg. — **Tarlász:** Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Balesetet, elemi csapások. — Mi újság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós. (I. magyar-utca 21. sz.)

HIRDETESEK.

Minden kétségen felül áll, hogy oly sorsjegyek, melyekkel az ember saját maga és családja szerencsáját örökre megalapíthatja, és a melyek értéküket sohasem veszítik el, a legjobb és a legelőnyösebb

karácsoni- és ujévi ajándékok.

Ilyen, a „Fortuna” szerencse istennő által megáldott sorsjegyek egyedül és kizárólag

FISCHER M. L.

a „Fortunához” czimzett bankházában kaphatók. Pest, hatvani-utca 16-dik szám.

Iltt ugyanis havonként részletfizetésre eladatnak:

Hitel sorsjegyek évenként 4 huzás, legközelebb 1871. január 2-án. Főnyeremény 200,000 frt. Megkapható 20 havi 10 frtos részletre. **Első részlet 10 frt. 63 kr.**

1864-diki államsorsjegyek, évenként 5 huzás, legközelebb 1871. márcz. 1-én. Főnyeremény 200,000 frt. Megkapható 20 havi 8 frtos részletre. **Első részlet 8 frt. 63 kr.**

Pesti sorsjegyek, melyek a magyar országgyűléstől vannak szentesítve, és a magyar kormánnytól biztosítva, évenként 4 huzás, legközelebb 1871. február 15-én. Főnyeremény 200,000 frt. adólevonás nélkül. Megkapható 24 havi 5 frtos részletre. **Első részlet 5 frt. 63 kr.**

Rothschild sorsjegyek 1839-dik evből. Főnyeremény 200,000 és 300,000 frt. Ezen sorsjegyeknek még csak 6 huzásuk lesz, mialatt minden közkézen forgó sorsjegynek nyernie kell, és minden vevőnek egy egész sorsjegy után 300 frt., egy ötöd után 60 frt. biztosítatik, a vételáron felül. Megkapható az egész 32 havi 25 frtos, az ötöd 32 havi 5 frtos részletre.

A ki mindezen négy sorsjegyet megveszi részletfizetésre, 10 darab Concordia sorsjegyet kap kedvezményül a nagy ezüst sorsjátékhoz, melynek huzása 1871. február 28-án lesz.

Részletveim a legdiszesebben és finomabban vannak kiállítva, és különösen alkalmasak karácsoni, ujévi, név- és születésnap ajándékoknak.

Figyelemreméltó!

A tölem részletfizetésre megvett sorsjegyek az első részletfizetése után azonnal a vevők kizárólagos tulajdonai lesznek és bármely időben megtekinthetők és kiválthatók.

Hiteligérvény: 3 frt. 50 kr. és bélyeg 50 kr.

Diszes kiállítás 1871-ik évi sorsjegynaptárak, valamint a huzásjegyzékek az érdeklött huzás után minden vevőnek bérmentve küldetnek meg.

FISCHER M. L.

váltóüzlete a „Fortunához” Pest, hatvani-utca 16-dik szám.

962 (1—3)

Keresztelő készletek,

vánkos, szubony és főkötő bármely színnel bélelve 12 ft., 15 ft., 20 ft., 25 ft. 85 füg.

Gyermek vászon nemű

minden áron

Türsch F.-nél

Pesten, váci-utca 19-dik szám.

Összes árjegyzék bérmentve.

910 (5—9)

Hetedik kiadás

(magyar nyelven negyedik).

A nemi élet

titkai s veszélyei.

Értekezések a nemzés és nemi betegségekről, az utóbbiak óv- és gyógy-módjaival. 954 (5—12)

Függelékkel a bujakeri ragályzásról és Dr. Rodet, lyoni orvos

ragályelleni legbiztosabb óv-szeretől,

a férfi és női ivarszekrek bonczati ábrával.

Ára: 1 ujforint.

Postán megküldve 10 krral több; utánvéttel 40 krral több.

Megrendelhető szerzőtől következő cím alatt:

Dr. Elber V. P.

Pesten, József-utca 66-ik számú saját házában.

Heckenast Gusztáv

könyvkiadó-hivatalában Pest (egyetem-utca 4-dik szám alatt) megjelent s minden könyvtárnál kapható:

BARÁTFÜLEK NAPTÁRA.

Igazhívők, papimádók,

papfiak és papnék számára a sz. lélek sugallatára

szerkeszté PAPRAMORGÓ.

TARTALOM.

Róma. — Az 1871-dik évek uralkodó plánetája: Jupiter Capitolinus, alias Pius fulminatorius impotens. — A tizenkét hónap humorisztikusan előadva. (tizenkét képpel). — A tolvajkules. — A bűn szabadsága vagy keresztény katolikus erkölcsen. — Az önzés apothéozisa. — Szabad gyilkolás. — A család szabadsága. — A lopás szabadsága. — Az esküszegés szabadsága. — A levéltitok megsértésének szabadsága. — Vita a családhatárolás felát. (három képpel). — Éhes dísznő makka álmodik (egy képpel). — Mi volna jobb? Ha a coelitus megmarad? — A valószínűség (egy képpel). — Az üldözött papáság a szóoklatban és a valószínűségben (két képpel). — Római pattantyúk. — A gyónatósok fertelméi. — Ujjonnan felfedezett sz. erekyék. Ára 50 krajczár o. 6.

A süketsegy gyógyítható!

Azon legfőbb eredményekre támaszkodva, melyeket gyógyszeremmel ezéddig elérni szerencsém volt. — a legteljes mértékben ajánlhatom azt: **nagyothallás, fuldúgas és fülfolys ellen.** — Egy adag ára 5 ft. 915 (9—9)

A megrendelő levelek eképp czimzendők:

Louis Oelsner Berlin,

(Neue Schönhauser-Strasse Nr. 12.)

Csak alapos gyógyítás biztosít utóbajok ellen.

Titkos

betegségeket

s tehetetlenséget,

elgyengült férfierőt,

gyakori magömlések, sőt a végképeni tehetetlenséget katonai és polgári körökben sikerrel használt egyszerű módszerrel bámulatos gyorsan és alaposan (az utjonnan keletkezett 48 óra alatt) gyógyítja Weiss J. gyak. orvos és szülész, az iteni cs. kir. garnizon főkorházban kizsoltgált osztály-orvos, minden alkalomatsággal egy titoktartás, mint a gyógyszerközhöz jól beosztott **rendelő-intézetben** Pest, Sebestyén-tér 4-dik szám 1-66 emelet, (a „2 huzárhoz” czimzett kávéház fellett), naponként reggel 7 órától 10-ig és délután 1—4 óráig.

Férfiak és hölgyek részére külön bemenet és külön várószoba.

Díjjal ellátott levelekre leggyorsabban válasz, és kíváncsi gyógyszerrel is gondoskodik. 952 (8—12)

